

Ingerlatsinermut pilersaarut 2025 -2028

Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik

Naatsorsueqqissaartarfik - Grønlands Statistik
Postboks 1025 · 3900 Nuuk
Oqar.: +299 34 57 70
www.stat.gl · e-mail: stat@stat.gl

NAATSORSUEQQISSAARTARFIK

**Ingerlatsinermut pilersaarut
2025-2028**

Imarisai

1 Tunuliaqutit sinaakkutillu	5
1.1 Ingerlatsinermut pilersaarut.....	5
1.2 Naatsorsueqqissaartarneq pillugu inatsit.....	5
1.3 Pisortatigoortumik kisitsisit atorlugit paasissutissaliortarneranni FN-imi tunngaviit.....	6
2 Suliaqarfiit akornanni suliniuteqarfiit	7
2.1 Uppernarsaasiorneq periutsillu	7
2.2 IT aamma paasissutissat (data) isumannaallisarnerat	7
2.3 Allaffissornermi nalunaarsuinerit aaqquissuunneri pitsanngorsarnerilu.....	8
2.4 Suliakkiissutit	9
2.5 Saqqummersittakkat	10
2.6 Suliniut - Fabrikki kisitsisitigut paasissutissiorfik.....	11
2.7 Kisitsisaataasivik.....	12
2.8 Kinaassusaa isertorlugu isertupajaarlugulu immikkuualuttut pillugit paasissutissanik pissarsisinnaaneq	13
2.9 Oqaatsit	13
2.10 Misissuinernit aamma kisitsisitigut paasissutissaliornerni pissarsiviit allat	14
2.11 Isumaqatigiissutit aamma nunani tamalaani suliniaqatigiiffinnut paasissutissanik tunniussisarneq	14
2.12 Najugaqarfiit.....	15
2.13 FN-ip nunarsuarmi anguniagai	15
2.14 Kisitsisitigut paasissutissat toqqorsivimmiittut	16
2.15 Silassorissuusiaq (AI)	17
3 Immikkoortut kisitsisit paasissutissat ataasiakkaat	18
3.1 Siulersuisut pingaarnersiunerannut tunuliaqutit.....	18
3.2 Ukiuni qaninnerni ineriartornerit.....	18
Kisitsisitigut paasissutissat inunnut tunngasut	19
3.3 A-bidrag (akilersuutit)	19
3.4 Innuttaasut pillugit kisitsisitigut paasissutissat	19
3.5 Inuit innarluutillit	19
3.6 Kisitsisitigut paasissutissat ilinniarnernut tunngasut.....	19
3.7 Meeqqanut tunngasut	20
3.8 Paasissutissat assigiinngitsut tunngavigalugit innuttaasunik naatsorsuinerit (suliaqarfik suliffigisaq).....	20
3.9 Peqqinneq	21
3.10 Pinerluuteqarsimasut pillugit kisitsisit	21
3.11 Soraarnerussutisiat	22
3.12 Suaaassutsit akornanni naligiissitaaneq	22
Kisitsisitigut paasissutissat suliffeqarnermut tunngasut.....	23
3.13 Aalisarneq.....	23
3.14 Pisortaqaqfinni aningaasarsiat.....	23

3.15 Suliffeqarneq	23
3.16 Suliffissarsiorut.....	24
Kisitsisitigut paasissutissat aningaasaqarnermut tunngasut	24
3.17 Avammut tunisat eqqussukkallu nalingisa oqimaaqatigiissinnerat aamma nunanik allanik niueqateqarneq	24
3.18 Eqqakkat aamma silaannarsuarmik mingutsitsineq.....	25
3.20 Nuna tamakkerlugu naatsorsuutit.....	25
3.20 Pisortat aningaasaqarnerat.....	26
3.21 Pisussanut ilaagassat (Fremskrivningmodeller)	26
3.24 Takornariaqarneq	27
4 Ilisimatusarneq	28
4.1 Ilisimatusarneq	28
5 Sulisut	29
5.1 Sulisut	29
5.2. Sulisut kattuffiit isumaqatigiissutitut aningaasaliissutitullu sinaakkutit	29
5.3 Piginnaasat nutaat	29
5.4 Sulisut sulisoriinnarnissaat.....	30
5.5 Sulisussarsiorarneq.....	30
5.6 Kalaallit Nunaata avataani siunnersortit sulisullu.....	31
6 Atuisut	32
6.1 Atuisut	32
6.2 Nittartagaq.....	32
7 Aningaasaqarneq.....	33
7.1 Aningaasaqarneq.....	33

Ingerlatsinermut pilersaarut 2025-2028

1 Tunuliaqutit sinaakkutillu

1.1 Ingerlatsinermut pilersaarut

Ingerlatsinermut pilersaarut Naatsorsueqqissaartarfimmi ukiunut arlalinnut ineriartortitsinermut pilersaarutit innuttaasunit pissarsiarineqarsinnaanis-saannik anguniagaqarnermik aallaaveqarpoq.

Ingerlatsinermut pilersaarut ukiunut sisamanut ingerlaavartumik pilersaarutaasarpog, taannalu Naatsorsueqqissaartarfiup siulersuisuinit ukiut tamaasa nutarterneqartarpoq ukiumullu saqqummersitassanut ilanngunneqartarlutik.

1.2 Naatsorsueqqissaartarneq pillugu inatsit

Naatsorsueqqissaartarfik Kalaallit Nunaanni pisortatigoortumik kisitsisitigut paasissutissaliortarnermi qitiusumik oqartussaavoq. Naatsorsueqqissaartarfiup siunertaraa paasissutissat tunngavigalugit inuiaqatigiinni ineriartornerup, politikikkut allaffissornikkullu aalajangiinerit, pilersaarusiorderit inuiaqatigiinnillu ilisimatusarnermik nalilersuinissap qulakkeerneqarnissaa.

Naatsorsueqqissaartarfik aqqissuussaanneri Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Naalakkersuisoqarfiup ataaniippoq. Kisiannili Naatsorsueqqissaartarfimmi aqutseriaaseq Naalakkersuisoqarfiup ataani aqutisoqarfinnut allanut sanilliullugu allaaneruvoq. Naatsorsueqqissaartarfimmi kisitsisitigut paasissutissiordernermut qulliunerusumik akisussaasut tassaapput siulersuisut, inuiaqatigiinni pissutsinik ilisimasalinnik tallimanik ilaasortaaffigineqartut. Naatsorsueqqissaartarfimmi pisortaq ulluinnarni aqutisuuvog sulisoqarfillu avammut aamma sinniisuuffigisarlugu.

Naatsorsueqqissaartarfiup suliassai pingarnerit Naatsorsueqqissaartarfik pillugu Inatsisartut inatsisaanni nr. 11, 29. oktober 1999-imeersumi kingusinnerusukkut allanngortinneqartumi ersipput.

Inatsit naapertorlugu Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiinni pissutsit pillugit kisitsisitigut paasissutissaliordernermi paasissutissat Naatsorsueqqissaartarfiup katersortarpai, suliaralugit avammullu saqqummiullugit. Naatsorsueqqissaartarfik aammattaaq kisitsisitigut paasissutissaliorderluni paasissutissat akiliisitsilluni katersorsinnaavai, suliaralugit avammullu saqqummiullugit. Naatsorsueqqissaartarfik naggataatigut kisitsisitigut paasissutissiordernermi nunat tamat akornanni suleqatigiinneq pillugu suliassaqartarpoq.

Siulersuisut suliassat kisitsisitigut paasissutissiorderneq pillugu inatsimmi ersittut tassaapput:

- Naatsorsueqqissaartarfimmik qulliunerusumik akisussaaffeqarneq.
- Pisortat kisitsisinik paasissutissaliordernerisa ataqatigiissaarnissaanut siunnersuusiorderneq.
- Naatsorsueqqissaartarfiup siunertat pillugit aalajangersakkat naapertorlugit sulinissaa isumagalugu.

- Naatsorsueqqissaartarfiup piffissamut sivisuumut suliniuteqarfis-saanik pilersaarusiak akuerisassallugit.
- Naatsorsueqqissaartarfiup sulinissamut pilersaarutai akuerissallugit.
- Suliffeqarfiup ingerlatsineranik ukiumoortumik Naalakkersuisunut nalunaarusiornissaq.

1.3 Pisortatigoortumik kisitsisit atorlugit paasissutissaliortarneranni FN-imi tunngaviit

Naatsorsueqqissaartarfik pisortat kisitsisinik paasissutissaliortarnerat pillugu FN-imi tunngaviit malillugit sulisarpoo. Tamassuma ilaatigut kinguneraa:

- Kisitsisinik paasissutissat sumulluunniit atassuteqarani innuttaasunit pissarsiarineqarsinnaannerat.
- Ilisimatusarnermi ileqquusut naapertorlugit kisitsisigut paasissutissaliortarnermi datanik pissarsiviit periutsillu pillugit paasissutissat saqqummiunneqartarnerat.
- Inuit pillugit paasissutissat naatsorsueqqissaartarfiit kisitsisinik paasissutissanik suliaat, inuit ataasiakkaat inatsisilluunniit tunngavigalugit inuit pineqaraluarpata, isertuullugit suliarineqartarnerat, taamaallaallu kisitsisinik paasissutissaliortarnermi siunertaqarluni atorneqartarnerat.
- Nunani ataasiakkaani naatsorsueqqissaartarfiit qaffasissutsini tamani kisitsisinik paasissutissaliortarnermi periutsini taaguutit, immikkoortiterinerit periutsillu imminnut ataneri atorneqarluisinnaanerilu siuarsaaneq.

2 Suliaqarfiit akornanni suliniuteqarfiit

2.1 Uppernarsaasioorneq periutsillu

Immikkoortuni kisitsisinik paasissutissaliorfiusuni assigiinngitsuni pitsaanerumik assigiiaarnerusumillu uppersarsaasiortarnissaq Naatsorsueqqissaartarfiup suliniutigaa. Nittartakkami www.stat.gl-imi immikkoortuni kisitsisitigut paasissutissiissutini tamani periutsit, immikkoortiterinerit/ilisimatusarnermi taaguutit, najoqqutat, assigiinngiiaarnerit taaguutinillu pingaarnernik nassui-aanerit pillugit paasissutissat takuneqarsinnaassapput. Kisitsisinik paasissutissaliornermik nalunaarsuiffinni pingaarnerni tamani ilaatigut nalunaarsuiffiit ilisimatusarnermi annertunerusumik atorineqarsinnaanissaat siunertaralugu assigiinngiiaarnerit nalunaarsuiffinniittut pillugit takussutissiat avammut saqqummiunneqartassapput. Innutaasunut tunngasut nalunaarsuutit siulliullugit suliarineqarput.

Kisitsisaataasivimmi nalunaarsuutit uppersarsaatitut atorineqartartunut periuseq atorlugu Naatsorsueqqissaartarfimmit uppersarsaasiorterit suliarineqartarput. Maanna kisitsisitigut paasissutissiat arlaqartut uppersarsaasioorneqareerput. Sammisanut assigiinngitsunut paasissutissanut uppersarsaatit amerliartorneri malillugit Naatsorsueqqissaartarfimmit tamanut saqqummersinneqartassapput, tamannalu immikkut nalunaarutigineqartassaaq.

Paasissutissat uppersarsaasiorterit nutaamik suliarinnittussanut ajornannginnerusumik kinguneqassaaq, ukiuni arlaqartuni inummit ataatsimit suliarineqarsimasut eqqarsaatigalugit.

2.2 IT aamma paasissutissat (data) isumannaallisarnerat

Naatsorsueqqissaartarfimmit IT aamma datat isumannaallisarneri pillugit politikkat anguneqarnissaat qulakkeerniarlugit isumagineqartuurtarput. Paasissutissiinermut isumannaallisaaneq periuseqarpoq aamma nalunaarsuutitut isumannaallisaanermut suliaqartussamik siunnersorteqarpoq.

IT-mik isumannaallisaanerup patajaatsuunissaa anguniarlugu suliniutit pioreersut ingerlaavartullu ukuupput:

- Paasissutissanik isumannaallisaanermut siunnersortip suliaasai tassaapput IT-mut isumannaallisaanermut ilisimasat katersornissai taakkulu tunngavigalugit IT-mik isumannaallisaanissaq. Tassunga ilaapput isumannaallisaaneq pillugu nalilersuisarneq upalungaarsimanissarlu eqqarsaatigalugu pingaarnersuilluni pilersaaruserneq. Digitalinngortitsinermut Aqutsisoqarfimmit suliat tunngavigalugit suliat ingerlaavartumik allanngortinneqartarput.
- Naatsorsueqqissaartarfimmi IT-mik isumannaallisaaneq IT-mik isumannaallisaaneq pillugu suliffeqarfimmullu suut piumasaqaataanersut pillugit suliaqarneq.
- Naatsorsueqqissaartarfiup paasissutissat pillugit politikkeqarnera Suliaq naammassippat Naatsorsueqqissaartarfiup nittartagaanut tamanit atuarneqarsinnaasunngorlugu ilineqassaaq, taamaasilluni inunnit suliffeqarfinniillu nalunaarsuutit qanoq suliarineqartarnerisut takuneqarsinnaallissaaq.

- Paasissutissat inunnut tunngasut Naatsorsueqqissaartarfimmit suliarineqartarneri
Suliffeqarfiup iluani atuuttussatut suliaq, tassani allaqqassaaq sulisut paasissutissat inunnut tunngasunik qanoq suleriaaseqassanersut.
- Naatsorsueqqissaartarfiup serveriinik atuisinnaanermut aqutsineq Severinik atuisinnaanermut atuinnissamut maleruagassat.
- IT-mut piumasaqaatit aamma Naatsorsueqqissaartarfiup serveriinut upalungaarsimanerit
Teknikikkut aamma suliffeqarfiup ingerlanneqarneranit serverinut upalungaarsimanermut piumasaqaatinut suliaqarneq.
- Paasissutissat pillugit unioqqutitsineq
Paasissutissanik unioqqutitsisoqartillugu
Naatsorsueqqissaartarfiup qanoq isiornissaanut qisuariarnissaanullu pilersaarusiorneq.

Naatsorsueqqissaartarfimmit paasissutissanik Danmark Statistikimut piniarnerni suliffeqarfiit akornanni isumaqatigiissusiornissaq pisariaqartarsimavoq, Kalaallit Nunaata EU malillugu nunat pingajuattut inissisimanagera isumaqatigiissusiortoqartariaqartarneranut pissutaavoq.

Naatsorsueqqissaartarfimmit Danmarks Statistikimiillu IT aamma paasissutissat pillugit isumannaallisaanermut misissuisoqarnikuuvuq. Misissuineq taanna tunngavigalugu nalilernerqarpoq isumannaallisaaneq ajunngitsoq taamaattumillu Danmarks Statistikimit paasissutissanik tunniussisoqarsinnaasoq isumannaatumik. Maanna nalunaarsuutininik nussuisoqarpoq. Danmarks Statistikimut isumaqatigiissummut assingusumik suliffeqarfimmut allanut isumaqatigiissuteqartalernissaq naatsorsuutigineqarpoq.

2.3 Allaffissornermi nalunaarsuinerit aaqqissuunneri pitsanngorsarnerilu

Pisortatigoortumik Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik kisitsisitigut paasissutissiortuummat imaangilaq, Naatsorsueqqissaartarfik kisitsisinik paasissutissaliornernut tamanut tabelinut piariikkanut datanik taamaallaat katersuisartoq. Naatsorsueqqissaartarfittulli allatut pisortat, suliffeqarfiit kattuffiillu paasissutissanik suliaqarnissaat Naatsorsueqqissaartarfiup pisariaqartippaa. Nunani allani kisitsisinik paasissutissaliornerni amerlanerni atuuppoq nalunaarsuiffiit allaffissornermut siunertaqarluni pisortat oqartussaasut suliaat, taakku aallaavigalugit paasissutissanik tunngaveqarluni Naatsorsueqqissaartarfik kisitsisitigut paasissutissanik katersuisarpoq, suliaqartarpoq avammullu saqqummiussisarluni.

Naatsorsueqqissaartarfik naliliivoq nalunaarsuiffinni allaffissornermi atornerqartartuni paasissutissat pingaarnerit tunngavigalugit kisitsisinik paasissutissaliornernit eqqortumik takutitsisunik kisitsisitigut paasissutissaliornernik kinguneqartartoq, tassa nalunaarsuiffiit oqartussaasunit akisussaasunit amerlasoorpassuartigullu inunnit suliffeqarfinnilluunniit aamma ingerlaavartumik misissorneqartarmata. Tassunga peqatigitillugu allaffissornermi nalunaarsuiffiit tunngavigalugit kisitsisitigut paasissutissiat suliarineqarnerat akikinnerusarpoq, tassa Naatsorsueqqissaartarfik datanik suliffeqarfinni inuinnarnilu katersuinissamut isumalluutininik atuissanngimmat paasissutissanillu assigiiartunik nalunaaruteqartoqarnissaa qulakkeerneqartarluni. Naggasiullugu, allaffissornermi nalunaarsuiffiit ilusilersugaanerit aaqqissuussamillu atornerqar-

tarnerat allaffissornermi oqartussaasuni akisussaasuni pisariillisaanissamut aamma tapersiisarput.

Qulaaniittunut nangeqqillugit Naatsorsueqqissaartarfik inassuteqaateqarpoq, qitiusumik allaffissuup kommunillu siunissami suleqatigiillutik – suliassanik suliarinninnermut atatillugu aqqissuussamik nalunaarsuinerit aallaavigalugit paasissutissat pisortat suliarisaat tunngavigalugit nutaanik kisitsisitigut paasissutissaliorsinnaanissaat anguniartariaqaraat.

Pisortani oqartussaasut allaffissornermi nalunaarsuiffinnik pilersitsiniartut Naatsorsueqqissaartarfimmik aamma Digitalinngortitsinnermut Aqutsisoqarfimmik isumasiuisarnissaat ataatsimut isigalugu qulakkeerneqartariaqarpoq, taamaalilluni nalunaarsuiffiit naleqquttumik ilusilersornissaat aammalu kisitsisinik paasissutissaliornernut atorneqarsinnaaneri qulakkeerneqarnias-sammat. Nalunaarsuiffiit aqqissugaanerannik allannngortinnerinillu Naatsorsueqqissaartarfimmut nalunaartussaataaneq kisitsisitigut paasissutissiisarneq pillugu inatsimmi allaqqareerpoq.

2.4 Suliakkiissutit

Paasissutissarpasut Naatsorsueqqissaartarfiup pigisai akiliisitsilluni arlalinnik aqqiissuteqarnissamik neqerooruteqarnissamik periarfissiipput. Akiliisitsilluni suliassat paasissutissat allat ilanngullugit imalinnik immikkuualuttunngorlugit akiliisitsinani pisortanut suliarineqartunit imaluunniit sullissat atasiakkaat pisariaqartitaannut naleqqussarneqartunit allaanerusarput. Akiliisoqarnissaanut tunngavilersuutigigajunneqartarpoq avammut saqqummiunneqaraangata paasissutissat eqqortuutinniarlugit Naatsorsueqqissaartarfiup kukkusersiuisarnera. Datat immikkuualuttunngornerullugit atorneqarneri annertunerusumik suliarineqarnissaannik kukkusersiorneqarnissaannillu pisariaqartitsisoqartarpoq, taamaaliortoqartillugu akilersitsisoqartarpoq.

Tunngaviusumik kisitsisinik paasissutissaliornermut suliaqarnermut naleqqukkaangata kiisalu sulisussaartillugu Naatsorsueqqissaartarfik siunissami akiliisitsilluni suliaqartaannassaaq. Naatsorsueqqissaartarfik nammineerluni suliassanik tuniniaasassanngilaq aammalu suliat akilersinneqartut amerlippata iluatsitsinertut isiginagu. Naatsorsueqqissaartarfik suliakkiissutit kisitsisinik paasissutissiornermi tabelit kisitsisaataasivimmiittut immikkuualuttunngornerat annertusillugu kisitsisitigullu paasissutissat ugartorneqarajuttartut aningaasanut inatsimmi aningaasaliissutinit matussuserneqartut ilannguttarnerisigut ilaatigut siumut isigaluni ingerlatsinermi tunngavik nammineerluni annikillisittarpaa.

Suliakkiissutit nalunaarsuinerit tunngavigalugit taamaallaat tabelinngortillugit Naatsorsueqqissaartarfiup killilerniassavai. E-boks atorlugu nassiussuinerit tunngavigalugit misissuinissanik sullissat kissaateqarpata Naatsorsueqqissaartarfik paasissutissat pillugit nakkutilliisoqarfimmiit (Datatilsyn) akuerineqareernikkut tigusillattaarilluni misissuinerit atugassanik innuttaasut pillugit nalunaarsuiffinniit pissarsianik tapersiisinnaavoq, ilaatigullu Kalaallit Nunaanni Danmarkimiluunniit misissuinerit apersuisartut apersuineri atorsinnaassasallugit.

Kisitsisitigut paasissutissat nalilersuinerillu suliarinissaannut siunnersortit ilisimatusartullu avataaneersut qitiusumik allaffissuup kommunillu akuttunngitsumik atortarpaat, tassani Naatsorsueqqissaartarfiup kisitsisinik paasissutissai pingaarnertut atorneqartarlutik. Siunnersortit suliakkerneqaraanga-

mik Naatsorsueqqissaartarfimmit paasissutissanik akuttunngitsumik immik-
kut kisitsisinik aniatitsisarput imalluunniit Naatsorsueqqissaartarfiup serve-
rianit namminneq nalilersuinissaminut kikkuuneri paasiuminaasaarlugit
datanik pisisarlutik.

Siunnersortit kisitsisitigut paasissutissanik imaqartunik nalilersuinissanik na-
lunaarusiornissanillu sulisussarsiarineqannginneranni Naatsorsueqqissaartar-
fik isumasiorneqarsinnaalluortoq Naatsorsueqqissaartarfiup ilisimatitsissutigini-
niartassavaa. Naatsorsueqqissaartarfik isumaqarpoq nalunaarusiat nalilersu-
inerillu isumalluutit/aningaasartuutit ikinnerusut atorlugit suliarineqarsin-
naasut. Naatsorsueqqissaartarfik taamaalilluni kisitsisit suut kisitsisaataasi-
vimmeereenersut nalilersorsinnaavaa aamma nalunaarsuiffiit pioreersut
atorlugit sunik kisitsisitigut paasissutissalorsinnaanera aammalu paasissu-
tissat ataatsimoortillugit datanillu nutaanik pissarsilluni annertunerusumik
suliaqarnissamik pisariaqartitsiviunersut ikiuussinnaavoq.

2.5 Saqqummersittakkat

Kisitsisitigut paasissutissanik saqqummersitassani ullut saqqummersitsivissat
aalajangersimasuusarput. Saqqummersitassat piareersarnerini kisitsisitigut
paasissutissat piffissami soqutiginaateqarneri ilanngunneqartarput. Kisitsisiti-
gut paasissutissat, kisitsisaataasivimmut tabelinut ilineqaraangata suliarine-
rinilu periaaseq nutarsarneqareeraangata, saqqummiunneqartutut isigineqar-
tarput. Kisitsisit kisitsisaataasivimmiittut saqqummersinneqarnerat tunnga-
vigalugu ukiumoortumik nalunaarusiami saqqummersitat pilersaarutit malil-
lugit saqqummersinneqarsimanersut saqqummiunneqartarnerannut tunngavi-
gineqartalissapput.

Saqqummersitat nalinginnaasumik allaganngorlugu saqqummersitamik malit-
seqartassapput, nutaarsiassat pingaarnert inernerillu taakkunani saqqum-
miunneqartassallutik. Taamaakkaluartorli kisitsisaataasivimmi kisitsisinik nu-
tarterinermi piumasaqaataannngilaq allaganngorlugit saqqummiussinissaq.
Naatsorsueqqissaartarfik misileraaniarpoq allanik saqqummersitseriaatsinik.
Quppernerit immikkut sammisallit anguniarneqarput, taakku kisitsisaataa-
sivimmi kisitsisit nutarteraangata nammineerlutik kisitsisitaat nutartertas-
sasut takorloorneqarpoq.

Saqqummersitat allanngortinniarnerninut pissutaapput inuiaqatigiinni soquti-
ginartunut malinnaanissap annertusineqarnissaa aamma nutserinermut nukiit
atorneqartussat annikinnerunissaat. Kisitsisit kisitsisaataasivimmiittut taa-
maasillutik annertusineqarsinnaapput pitsanngortinneqarsinnaallutillu, suli-
sullu sulinerminnik periaatsimik nassuiaasinissaminut allanullu periarfis-
sagissaarnerulerlutik.

Kisitsisit soqutiginartumik oqariartuutillit itisilernerqarsinnaasunut atugassa-
rititaasut pitsaavallaanngillat, tassami kisitsisit kisitsisaataasivimmiittut nu-
taajullutik soqutiginarnerini suliarinissaat pingaartinneqartarpoq.

Kisitsisinik saqqummersitat nutaat atuarlugit soqutiginartut ataatsimoortil-
lugit pineqarsinnaanngillat. Taamaattoqarunnaarnissaa anguniarlugu saq-
qummersinneqartartut immikkoortunut marlunnut avissaartinneqassapput.

Naatsorsueqqissaartarfimmit allakkiat nalinginnaasumik saqqummersitaasasapput kisitsisit soqutiginantut aamma nutaat atorlugit. Allakkiami makku saqqummersinneqartassapput; kisitsisit taputartuussat oqaasertalersorlugit, titartakkat, kisitsisit nutaat, kisitsisit siusinnerusumi piusut uppersaaser-sukkat aamma piffissami kingullermi kisitsisinik pingaarnersiulluni oqaasertalersuineq. Allakkiat maanna saqqummersinneqartartunut assingusorujussuupput. Naatsorsueqqissaartarfimmit allakkiat allanngoriartuaassapput, saqqummersitatut anisillugit atuarneqartussanit allaanerulissallutik, qupperningussallutik aalajangersimasumik sammisallit.

Naatsorsueqqissaartarfimmi sukumiisumik itisiliinerit kisitsisit nutaat saqqummersinniarlugit saqqummersinneqartassanngillat. Suliat imminnut ataqatigiinnerat aamma sulianik paasinninneq tassani ersersinneqartassasoq siunertaavoq. Sukumiisumik itisilikkat saqqummersinneqartassapput nalunaarutigineqarneranit sapaatip akunnera qaangiukkaangat. Ataatsimik imaluunniit sammisat taputartuullugit sukumiisumik itisiliilluni saqqummersitsisoqarsinnaasassaaq. Saqqummersittakkanut nalinginnaasunut sanilliullugu itisiliilluni pitsaannerusunik soqutiginarnerusunillu saqqummersitsisalnissaq anguniarneqarpoq.

Sukumiisumik itisiliilluni siullermik inuit pillugit saqqummersitsisoqassaaq, assersuutigalugu itisiliinerimi “Kalaallit Nunaannut aamma Kalallit Nunaannit nuuttartut ilinniarsimanerat” imaluunniit “meeqqat ilaqutaat” sammineqarsinnaallutik.

2.6 Suliniut - Fabrikki kisitsisitigut paasissutissiorfik

Fabrikki kisitsisitigut paasissutissiorfik suliniutaavoq ukiut ingerlanerini ineriartortinneqartussaq, fabrikki kisitsisitigut paasissutissiorfik atorlugu suleriaaseq ajornannginnerusoq aamma suleriaaseq ataatsimoorussaq suliarineqassapput. Piffissaq sulianut atorneqartartoq sivikillineqassaaq aamma suliat allamik suliaqartumit suliarineqalernissaanut ajornannginnerulersitsissaaq.

Suleriaaseq tamarmi misissorneqassaaq, datat allameersut tigunerinit kisitsisaataasivimmut allakkianngorlugit aamma periaatsimik nassuiaasiornikkut, tamanut saqqummersinneqarnerinut.

Siusinnerusukkut kisitsisitigut paasissutissiortoqartarpoq SAS; Word aamma Excel atorlugit, taakkunungalugu tabelit titartakkanut makrot wordimut nuusinnaanngorlugit suliarineqarsimasut aamma atorneqartarput. Kukkuoqartoqaraangat suliat ilaat suliareqqinneqartariaqartarput.

SAS, Word aamma Excel atorlugit suliarineqartarnikut, taamaallaat R atorlugu suliarineqarsinnaalernerat maanna periarfissaavoq. R atorlugu suliat aamma nittartakkamut toqqaannarlugit ikkunneqarsinnaapput, tamanna Naatsorsueqqissaartarfiup nittartagaani immikkoortortami Nunarsuarmi anguniakkani, Tabelini aamma innuttaasut pillugit kisitsisitigut paasissutissani atorneqareerpoq. Tamanna ilutigalugu kisitsisaataasivimmi periarfissat annertuserujussuarput kisitsisinik atugassanik toqqorsinnaanngorneratigut aamma 2017-imiit API-mik atuisoqarsinnaalermat.

Ineriartornerup kingunerisaanik kisitsisitigut paasissutissat ataqtigiissumik suliarineqartalersinnaapput, datat tiguineriniit, kukkunerisiorneqarnerinut, nalunaarsuutitut iliorarnerinut kisitsisaataasivimmut tabelinut ilanngunneqarnerinut aamma allakkianngorlugit nittartakkamut saqqummersinneqarnerinut.

R atorlugu programmeriineri “poortugaqarpoq” atuuffinnik, paasissutissanik uppersaatinillu imalimmik, paasissutissat taakku ataatsimoorput. Poortukat atorlugit suliaassat sukuiaanerillu suliarineqartarput.

Naatsorsueqqissaartarfimmi suleriutsit assigiissaarnissaanut suliniut siulleg tassaaq poortukkanik peqalernissaq, taakku atorlugit suleriaaseq assigiisarneqassaaq ukunani:

- statgs – paasissutissanit suliarineqanngitsunit nalunaarsuutitut
- pxmake – nalunaarsuutiniit kisitsisaataasivimmut tabelinut aamma ilisimatusartunut uppersaatitut atugassiat
- statgl – kisitsisaataasivimmi tabelinit kisitsisaataasivimmi tabelit atorneqarnerinut (saqqummersitat, nunarsuarmi anguniakkat, atuisut il.il)

2.7 Kisitsisaataasivik

Kisitsisaataasivik Naatsorsueqqissaartarfimmit siammarteriviuvoq pingaarnerpaaq.

Naatsorsueqqissaartarfimmit kisitsisaataasiviup sulisunillu soqutiginnittunik atorneqarnissaanut pikkorissaasooqartarpoq. Pikkorissaanerit naammattunik perusuttunik nalunaartoqartillugu Nuup avataani ingerlanneqartassapput.

IT-mik suliaqartut datanik kisitsisaataasivimmut kisitsisinik programminut, ass. mobiltelefoninut app-inut, nittartakkani grafinngorlugit saqqummersitsinernut allanullu atugassaminnik aallersinnaapput. API (application programming interface) atorlugu data tamanit atorneqarsinnaalerput. Naatsorsueqqissaartarfimmit Sverigemi naatsorsueqqissaartarfimmit (SCB) API suliarineqarsimasooq atorneqarpoq, taassuma atorneqarneranut toqqaannarlugu kisitsisaataasivimmut aallertoqarsinnaanera pissutaavoq.

Naatsorsueqqissaartarfimmit FN-ip nunarsuarmi anguniagaat API-mi kisitsisit kisitsisaataasivimmeersut atorlugit R atorlugu kodelersorlugit suliareqqinneqarlutik saqqummersinneqarput (www.stat.gl/kl/SDG). Anguniakkani tamanit najoqqutat uppersaatillu aaneqarsinnaapput misilittarneqarsinnaallutillu.

Naatsorsueqqissaartarfiup aamma tabelit suliarinikuuaat API atorlugu kisitsisaataasivimmut kisitsisinik aallerluni taakkulu R atorlugu suliareqqillugit. Maanna kisitsisaataasivik annerusumik Naatsorsueqqissaartarfiup nammineerluni kisitsisaataanik aallerfissatut siammarterivittut atorneqarneruvoq. Kisitsisaataasivimmiipput aamma kisitsisit ass. Nunatta Nakorsaaneqarfianeersut aamma Uumasunut nakorsaqaqfimmeersut Naatsorsueqqissaartarfimmit suliarineqarsimanngitsut.

Naatsorsueqqissaartarfimmit anguniarneqarpoq suliffeqarfiit allat kisitsisaa-taasivimmik kisitsisinik ilioraasinnaalernissaat, taamaasilluni datat Kalaallit Nunaanneersut qitiusumik katersorneqarsinnaanerulernissaat anguniarneqarluni. Kisitsisaataasivimmut ilanngussiniartunut uku piumasaqaataapput; kisitsisinik tunniussisut kisitsisit pitsaassusissaanik angusaqarsimassasut, kisitsisit allanit sunnerneqarsimassanngitsut, kisitsisit erseqqissumik najoqqutaqassasut, kisitsisillu tabeliniittut ataavartumik nutarterneqartassasut minnerpaamik ukiumut ataasiarluni.

2.8 Kinaassusaa isertorlugu isertupajaarlugulu immikkuualuttut pillugit paasissutissanik pissarsisinnaaneq

Inuit suliffeqarfiillu pillugit paasissutissanik (= immikkuualuttut pillugit paasissutissanik) Naatsorsueqqissaartarfiup ingerlatitseqqiisarnera inuk pillugu paasissutissanut inatsimmit aamma kisitsisit pillugit paasissutissiisarneq pillugu inatsimmit killilersorneqarpoq, taakkunani inuit ataasiakkaat suliffeqarfiilluunniit ataasiakkaat pillugit paasissutissat allanullu ingerlateqqinneqartussaannngitsut Naatsorsueqqissaartarfiup tigusartagai aalajangersarneqarlutik.

Allaganngorlugu isumaqatigiissuteqarnikkut inuit Naatsorsueqqissaartarfimmi sulisuunngitsut Naatsorsueqqissaartarfimmi kinaassusii isertupajaarlugit paasissutissat tunngavigalugit tabeliisimapput nalilersuisinnaallutillu. Paasissutissani kinaassutsit isertupajaarnerat isumaqarpoq inuit normui, najugaqarfii allallu inuit kinaassusiinik takutitsisinnaasut tulleriiaarlugit normunik taarserneqarnerat imaluunniit peerneqarnerat. Kinaassusaa isertupajaarlugit paasissutissat imaattariaqanngilaq kinaassusaa isertuulluinnarneqartoq, tassa paasissutissanik ilaatigut allatigut kinaassutsinik paasinninnikkut inuit ataasiakkaat pillugit paasissutissat pissarsiarineqarsinnaasarmata. Assersuutigalugu inuup ukioqassusia, ilinniagaqarnera, katissimanera katissimannginneraluunniit, meeraasa amerlassusaa, najugaa il.il. pillugit paasissutissat tunngavigalugit inuup isertitai pillugit paasissutissat eqqoriarneqarsinnaammata – pingaartumik inuit sumiiffimmi agguaqatigiissillugu isertitarineqartartuniit qaffasinnerusunik isertitallit pillugit.

Ilisimatusarnermut (forskningsserver) inatsisissanillu piareersaanermut (lov-modelserver) atatillugu kinaassusaa isertupajaarlugit paasissutissanik Naatsorsueqqissaarnermi inatsit malillugu aamma paasissutissanik isertuussinisamik malittarisassat malillugit pissarsisoqarsinnaavoq, datanik atuinnissamut piumasaqaatit Naatsorsueqqissaartarfiup datanik isertuusinermut iliuuserisartagaanut tunngasumi tamakkiinnerusumik Naatsorsueqqissaartarfiup nittartagaani atuarneqarsinnaapput. Kinaassusaa isertupajaarlugit immikkuualuttunngorlugit paasissutissat Naatsorsueqqissaartarfiup serveriatigut avataanit pissarsiarineqarsinnaapput. Interneti aqqutigalugu immikkullu piumasaqaatit malillugit internetikkut nammineq suliffigisamiit paasissutissanik pissarsisoqarsinnaavoq. Piumasaqaatit ilaat tassaavoq tabelinik suliarineqartunik tamassumalu kingorna Naatsorsueqqissaartarfiup serverianit aaneqartunik Naatsorsueqqissaartarfiup nakkutiginninnissaa.

2.9 Oqaatsit

Nittartakkamik atuisut 20 procentii Nunanit Kalaallit Nunaata Danmarkillu avataaneersuupput. Taamatut amerlatiginerisa paasinarsisippaa Naatsorsueqqissaartarfiup suliai nunani allani aamma annertuumik soqutigineqartut. 2019

aallarnerfigalugu Kalaallit Nunaanni kisitsisit kalaallisut, qallunaatut tuluttullu saqqummersinneqartalerput, kisitsisaataasivimmilu tabelit aamma tuluttut aamma saqqummersinneqartarput, qularnanngilarli tuluttut amerlanerusunik saqqummersitsisarnissaq pisariaqartinneqartoq.

Kalaallisut taaguutit nutserinermiit nutserinermut pilersinneqartarmata kisitsisitigut paasissutissanik kalaallisut nutserisartut atuartartullu unammilligas-saqartarput. Oqaaseqatigiinni danskisut taaguutit kalaallisut nutserneqarsinnaasarpot oqaaseqatigiillu assigiit assigiinngitsunik nutserneqarsinnaasarlutik. Ajornartorsiut aaqqiiviginiarlugu kisitsisitigut paasissutissanit assigiinngitsunit taaguutit katersorlugit kalaallisut taaguutit assigiissarnerat Naatsorsueqqissaartarfiup aallartinnikuuaa.

2.10 Misissuinerit aamma kisitsisitigut paasissutissaliornerni pissarsiviit allat

Allaffissornermi nalunaarsuiffinniit inunnnullu aamma suliffeqarfinnut tunngasunik misissuinerit tigussilluni nunani ataasiakkaani naatsorsueqqissaartarfiit kisitsisitigut paasissutissaliornermik tunngaveqartarnertik ileqqoraat. Naatsorsueqqissaartarfiup allaffissornermi nalunaarsuiffiit kisingajaasa atortarpai.

Naatsorsueqqissaartarfimmit misissuinerit tunngavigalugit ingerlaavartunik kisitsisitigut paasissutissiortalerniannigilaq. Taamaakkaluartoq ilisimatusartunit allanillu, misissuinerit aamma kisitsisinik aallernissanut siunnersorneqarnissanut unissimasunik aamma naatsorsuinerit itisiliinerit assigiinngitsuni pisariaqartinneqartarpoq Naatsorsueqqissaartarfimmit ikiorneqarnissaq. Aallaqqaasiutigalugu Naatsorsueqqissaartarfiup nittartagaanut misissuinerit ilitsersuutit ilanngussisoqarnissaa pilersaarutaavoq. Ilitsersuummik suliaqartoqartinnagu, Tusass oqarasuaatinut normunik tunniussinissaanik isumaqatigineqaaqartassaaq taamatuttaaq E-boks atorlugu nassiusuinissamut Digitalinngortitsinermut Aqutsisoqarfik isumaqatigineqaaqartassaaq.

Naatsorsueqqissaartarfiup paasissutissanik pissarsivinnik allanik atuisarnermi misilittakkat ukiuni aggersuni annertusarniarpai. Ukiuni tulluuttuni Naatsorsueqqissaartarfimmit datanik pissarsiffiit nutaat atorniarneqarput. Siullermik takornariaqarneq pillugu suliniut GoGreenlandimit suliarineqartoq kreditkortinit datat takornariat pillugit paasissutissiisinaanerat Naatsorsueqqissaartarfimmit malinnaavigineqarpoq.

2.11 Isumaqatigiissutit aamma nunani tamalaani suliniaqatigiiffinnut paasissutissanik tunniussisarneq

Naatsorsueqqissaartarfik ataavartumik suliniaqatigiiffinnut FN-ip ataaniittunut aamma nunat tamalaat akornanni suliniaqatigiiffinnut nalunaaruteqartarpoq. Naatsorsueqqissaartarfik datanik kisitsisitigut paasissutissanut pioreersunut akuttusuunilu immikkut nalunaarusianut tunniussisarpoq. Naatsorsueqqissaartarfik Nordisk Rådip kisitsisaataasivianut paasissutissanik tunisisarpoq akissarsissutigisartakkaminik.

Kalaallit Nunaat nunat tamalaat akornanni isumaqatigiissutitut assigiinngitsunut ilanngunnikuuvoq, ass. avatangiisit illersorneqarnissaanut tunngasut, inuit pisinnaatitaaffii pillugit, sulinerit piginnaatitaaffiit aamma piorsarsimasusermut tunngasut. Inuit pisinnaatitaaffii pillugit taakkulu ataani inuit innarluutillit, meeqqat arnallu pillugit isumaqatigiissuteqarpoq, taakku nalunaa-

rutigineqartarput taamaasillunilu Naatsorsueqqissaartarfik pingaarutilimmik inissisimavoq.

Isumaqatigiissutit tunngavigalugit nuna tamakkerlugu allakkiat, nunat peqataanissamut atsioqataasimasut suliassamittut FN-imullu nassiussinissaminnik atsioqataaffigisimavaat. Allakkiat piffissami aalajangersimasumi nunami atsioqataasimasumi isumaqatigiissummi pissutsinik akisussaaffigilersimasanillu suliat ingerlanneqarnerannik imaqartarput. Allakkiat nunami pissutsit apeqqutaatillugit suliarineqartarmata nunamiit nunamut assigiinngissuteqalaarsinnaasarput. Kisitsisitigut paasissutissat ilanngunneqartarput politikkit programmillu atorineqartut nalilersorneqarnissaanut atorineqartarlutik.

Naatsorsueqqissaartarfiup allakkianut piffissaqqarluarluni suliamut ilanngunneqartarnissaq anguniarpaa.

Naalakkersuisoqarfiit nunanik allanik suleqateqarnerminni Naatsorsueqqissaartarfimmut kisitsisitigut paasissutissanik nutaanik piumasaqartarput. Nunat tamalaat akornanni suliaqarnermut piumasat Naatsorsueqqissaartarfiup siulersuisuinit nalilersorneqartarput, taamatuttaaq najukkanit piumasat pineqartarput. Naatsorsueqqissaartarfimmit kisitsisitigut paasissutissiornermi nunani tamalaani taaguutit, immikkoortiterinerit periutsillu atorineqartut pisinnaasaq tamaat atorniarneqartarput, tamatumunnga nunanut allanut sanilliussinnaanissaq anguniarneqarluni.

2.12 Najugaqarfiit

Naatsorsueqqissaartarfiup kisitsisaataasiviani tabellit ilaannaat najugaqarfinnut tamanut immikkoortiterneqarsinnaapput. Inuit ataasiakkaat saqqummersinneqaqqusaannginnerat najugaqarfiit tamarmik immikkut ilanngunneqannginneranut pissutaavoq. Nalunaarsuutini inuit pillugit paasissutissat mисsorneqartannginnerat aamma pissutaavoq, nuna tamakkerlugu paasissutissanut sunniuteqartannginnerat najugaqarfinnulli mikisunut sunniuteqarsinnaanera pissutaalluni.

Kisitsisitigut paasissutissanik arlaqartunik atuisut piumasaat anguniarlugu, kisitsisitigut paasissutissat katinneri najugaqarfinnut takussutissiarineqarsinnaalernissaat Naatsorsueqqissaartarfimmit nalilersorneqassaaq. Maanna assersuutigalugu najugaqarfinni ataasiakkaani suliffissarsiortutut nalunaarsukkat takuneqarsinnaapput, kisianni suliffissarsiortutut nalunaarsukkat ukioq-qortussusaanut suaassusaannullu immikkoortinneqanngillat.

Najugaqarfiit immikkoortiterneranut periarfissaq alla tassaavoq nuna tamakkerlugu pilersaarusiame immikkoortiterinerup malinnissaa, Naatsorsueqqissaartarfimmit innuttaasut pillugit paasissutissat ilaanni atulereerpaa. Taakkunani najugaqarfiit arfinilinnut immikkoortinneqarput, inuit najugaqartut amerlassusaat apeqqutaatillugit, taaguutillu illoqarfik/nunaqarfik najugaqarfinngortillugit.

2.13 FN-ip nunarsuarmi anguniagai

Nunarsuarmi piujuartitsinissaq pillugu FN anguniagassanik 17-inik atuutilersitsinikuuvoq, nunat FN-imut ilaasortat akuersaarlutik anguniarniarlugit isumaqatigiissutigisaannik. Naatsorsueqqissaartarfiup kisitsisitigut paasissutissiat atorlugit Kalaallit Nunaanni anguniagaqarneq malinnaaffigaa. Kisitsisitigut

paasissutissiat tunngavigalugit takuneqarsinnaavoq Kalaallit Nunaata anguniakkanut malinnaanera eqqortumik ingerlanersoq aamma qanoq sukka-tigisumik malinnaanersoq.

Naatsorsueqqissaartarfiup nunarsuarmi anguniakkanut tunngatillugu suliassai aaliangersimasumik suli inissinneqanngillat. Ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu Naatsorsueqqissaartarfiup suliassanik tulleriiaarilluni pilersaarutissaa, aatsaat Naalakkersuisut Naatsorsueqqissaartarfiup nunarsuaq tamakkerlugu anguniakkanik 17-inik suliassaasa tulleriiaarneri pilersaarusiorterillu atuutilersip-patigit, pilersaarusiaq atuutilersinnaavoq. Naalakkersuisut, Naatsorsueqqis-saartarfiup nunarsuarmi anguniagassat malinnaavigineqartussat eqqarsaatiga-lugit suliassaanik, pilersaarusioreerpata, Naatsorsueqqissaartarfimmit kisitsi-sitigit paasissutissiat pingaarnersiorneqarsimasut allanngortittariaanersut na-lilersorneqassapput.

FN-imit nunarsuarmi tamani uuttuutitut atorineqartussat 200-t sinnillit toq-qarneqarsimapput, taakku tunngavigalugit nunarsuarmi anguniakkat malin-naaviginiarlugit kisitsisitigit paasissutissior-toqartussaavoq. Nunarsuarmi ta-marmi uuttuutit ilarpassuit Kalaallit Nunaanni atussallugit tulluannngillat, imalluunniit kisitsisitigit paasissutissiornermi atorussat pissarsiarineqarsin-naannngillat. Ilaatigut FN-imit uuttuutit ilarpassuunut periutsit inissinneqar-simannngillat, uuttuutit ilaanut datat atorineqartussat pigineqanngillat. Kisit-sisitigit paasissutissiornermik Naatsorsueqqissaartarfimmut aningaasaliissuti-gineqarsimasut Kalaallit Nunaannut tunngasunik kisitsisitigit paasissutissanik ineriartortitsinissamut atorineqarnissaat suli tunngavigineqarpoq.

Naatsorsueqqissaartarfik nunarsuarmi kisitsisitigit paasissutissiorfinnut alla-nut sanilliullugu mikinerujussuugami periarfissaqanngilaq nunarsuarmi angu-niakkat ineriartorneri tamaasa malinnaavigissallugit, aamma FN-imut taakku pillugit pinerit tamaasa nalunaarusiornissamut periarfissaqanngilaq.

Naatsorsueqqissaartarfimmit nunarsuarmi anguniakkanut uuttuutit qitiutil-lugit takusassiarineqarput, taakku naatsorsueqqissaartarfiup nittartagaani, www.stat.gl-imi takuneqarsinnaapput. Takusassiat nunarsuarmi aamma Ka-laallit Nunaanni uuttuutit piusut suliaapput, taakkulu Naatsorsueqqissaar-tarfimmit suliaapput imaluunniit Naatsorsueqqissaartarfiup kisitsisaataasivia-tigit siammartigaallutik. Nittartakkami takussutissiaq atorlugu nunarsuarmi anguniakkanik suliaqarniartut tamarmik anguniarneqarput. Taamaasillutik Naalakkersuisut kommunit, suliffeqarfiit peqatigiiffiit il.il. suliassanut pilersaa-rusiorterminni uuttuutit sulianut tulluurtut atorsinnaavaat.

2024-mi anguniakkanut tunngasunik suliaqarnermut Naatsorsueqqissaartarfik aningaasat immikkut pissarsiaqassaarpoq. Siusinnerusuklut Danmarkimi ani-ngaasaqarnermut inatsimmit aningaasat pissarsiat 2025-mut suliassanut nuunneqarsinnaapput, suliassat aningaasaliiffigineqartut Ingerlatsiner-mut pilersaarummi 2023-2026-mi takuneqarsinnaapput.

2.14 Kisitsisitigit paasissutissat toqqorsivimmiittut

Naatsorsueqqissaartarfimmit kissaatigineqarput kalaallit inuiaqatigiit pillugit kisitsisitigit paasissutissat siusinnerusumiit pigineqartut atuisunit pissarsiar-ineqarsinnaassasut. Ineriartornermi killiffik paasiniaarlugu pisariaqartarpoq piffissami sivisuumi kisitsisit malinnaavigineqarsinnaanissaat. Assersuutiga-lugu nuna tamakkerlugu pilersaarummi kingullermi ukiuni kingullerni 70-ini kisitsisit atorineqarput.

Nittartakkami kisitsisitigut paasissutissanut toqqorsivimmik pilersitsisoqas-saaq. Naatsorsueqqissaartarfiup nammineq saqqummersitaat tassaniissapput kisianni aamma kisitsisitigut paasissutissat Namminersornerullutik Oqartussat sioqqullugu oqaluttuarisaanermut pingaarutillit, assersuutigalugu Stats-ministeriemit Årsberetningit ilanngunneqassallutik.

Maanna Naatsorsueqqissaartarfimmit skannerineq allakkanillu pisoqaaneru-sunik ilisarinnissinnaaneq aallartinneqareerpoq. Saqqummersinneqannginne-rini isumaginarneqassaaq ujarliutit angisuut atorlugit nassaarineqarsinnaa-nissaat.

2.15 Silassorissuusial (AI)

Paasissutissanik suliaqarnermi (datalogi) aamma ingeniørit suliaqarneranni periutsinik ineriartortitsinermut silassorissuusial, inuit piginnaasaanut taar-siullugu atorneqartarpoq. Silassorissuusial paasissutissat (data) aamma misi-littakkat suliaqartarpoq, taamaalilluni silassorissuusiamit saqqummiunneqar-tartut pitsanngoriartuinnavittarlutik.

Naatsorsueqqissaartarfimmit ilimagineqarpoq ukiut ingerlanerini silassoris-suusial atorlugu suliaqarfinni assiigiinngitsuni saqqummersittakkat amerlisin-neqarsinnaassasut aamma pitsanngortinneqarsinnaassasut. Siullertut Naatsor-sueqqissaartarfimmit programmeriinerit, nutserinerit aamma oqaatsinik atuinernut silassorissuusial atorneqassaaq.

Sulisut nutaat silassorissuusial atorlugu programmeriineq ilinniarsinnaavaat taakku saniatigut kodinik uppersaasuinerit, kukkunersuinerit, pitsanngor-saanerit, nammineerluni kodinik nutarsaanerit programmeriinerinilu assiigiin-gitsunut nutserinerit silassorissuusial atorlugu suliarineqarsinnaassapput.

Oqaatsit eqqarsaatigalugit silassorissuusial atorlugu nutserisoqarsinnaassaaq. Naatsorsueqqissaartarfimmi nalinginnaasumik qallunaatuumiit kalaallisut imaluunniit tuluttut nutsigassaqartassaaq. Kalaallisut nutserinerit eqqarsaati-galugit allaffissornermik qitiusoqarfimmi misilittagarineqartut tunngavigalugit aallaqqaamut Naatsorsueqqissaartarfik suliniarpoq. Nutserinerup saniatigut oqaaseqatigiiliorerit atoruminarnerunissaanut silassorissuusial atorneqas-saaq.

Naatsorsueqqissaartarfimmit suli tamakkerlugu ilisimaneqalinngilaq silasso-rissuusiamik qanoq atuinissaaq. Taamaattumillu ukiuni tulluuttuni periarfissat suunersut paasiniarneqassapput. Taamaattumik Nunani avannarlerni kisitsisi-tigut paasissutissiorfiit atuinernut Naatsorsueqqissaartarfik malinnaaniar-poq isumassarsiorniarluni. Assersuutigalugu maanna Norgemi kisitsisaataa-sivimmiittut kisitsisitigut paasissutissanut ujaarlertunut silassorissuusiamit qanoq atorneqarnerusinnaanersoq misissorneqaleruttorpoq.

3 Immikkoortut kisitsisit paasissutissat ataasiakkaat

3.1 Siulersuisut pingaarnersiunerannut tunuliaqutit

Nunani mikinerusuni Kalaallit Nunaattut ittuni kisitsisitigut paasissutissiinerit akisungaatsiarput. Innuttaasut ikittut aallaavigalugit kisitsisitigut paasissutissat suliarineqartaraluartut kisitsisitigut paasissutissaliornermi aningaasartuutit innuttaasut amerlassusaat tunngavigalugu ikilisinneqarsinnaanngillat. Immikkoortunik kisitsisitigut paasissutissanik Naatsorsueqqissaartarfimmi siulersuisut tulleriinnilersuissagaangata immikkoortut kisitsisitigut paasissutissat sukumiisumik tulleriinnilersornissaat pisariaqarpoq.

Siulersuisut pingaarnersiuneranni immikkoortunik nutaanik ilassutaasunilluunniit kisitsisitigut paasissutissaliornissamik kissaateqarfiusuni kisitsisitigut paasissutissanik nutaanik pilersitsiffiusinnaasuni nalunaarsuinerit pigineqareernersut nalinginnaasumik aallaaviusarpoq. Nalunaarsuinerit IT-milu atortut pioreersut aallaavigineqarsinnaanngikkaangata kisitsisitigut paasissutissanut nutaanut aallaaviusussanik peqalernissamut ukiut arlalissuit ingerlasinnaasarpur.

3.2 Ukiuni qaninnerni ineriartornerit

Ukiuni kingullerni ukiulluunniit aggersut arlallit ingerlaneranni kisitsisitigut paasissutissat saqqummersitassatut pilersaarutitut ilanngunneqarnissaat siunertaralugu immikkoortuni ataani allaaserineqartuni ineriartornerit siulersuisut tulleriinnilersorpaat.

Maannakkut aningaasaliissutaasut iluanni maannakkullu sulisoqarneq tunngavigalugu ineriartortitsinermi suliniutit tamarmik ingerlanneqarsinnaannginnerat eqqumaffigissallugu pingaaruteqarpoq, tak. ataani immikkoortut 5 aamma 7. Suliniutit ineriartortitsinermut tunngasut arlalissuit taamaallaat IT-mik ineriartortitsisoqarpat aamma suliffeqarfinnik allanik suleqateqarnikkut suliarineqarsinnaapput. Misilittakkat tunngavialugit suliat ilaat kinguaattoornissaat ilimanarpoq, taamaattumik tamakkiisumik suliassanik allattukkanik tunngaveqarneq tulluurtuulluni.

Kisitsisitigut paasissutissat inunnut tunngasut

3.3 A-bidrag (akilersuutit)

Naatsorsueriaaseq nutaaq malillugu kommunit tamarmik 2021-mi naatsorsuutini saqqummersitsippata (naatsorsuutit 2021-moortut) kontoplani nutaaq malillugu suliaasussaapput. Kontoplan nutaaq atuutilerpat ilimagineqarpoq akilersuutit kisitsisitigut paasissutissiorneqarsinnaanngussasut, paasissutissani takuneqarsinnaassapput akilersuisut aamma akiliiffigineqartartut. Naatsorsuutini annertuumik aallertoqarnissaa pisariaqarpoq, maanna isumaginninneq pillugu Naatsorsueqqissaartarfimmit pissarsiarineqartartunit annertunerumik allanngortoqartariaqarluni.

Akilersuutit pillugit kisitsisitigut paasissutissat soqutiginarujussuupput. Isertitat pillugit paasissutissanut aamma soqutiginarpoq, ingammik aningaasaatikiillorneq aningaasaqarnerullu nikingassusaat eqqarsaatiginerullugit.

3.4 Innuttaasut pillugit kisitsisitigut paasissutissat

Naatsorsueqqissaartarfimmit innuttaasunut kisitsisit ukioq 1977 aallarnerfigalugu pigineqarput. Ukiut ingerlanerini paasissutissat najoqqutanit assigiinngitsunit pissarsiarineqartarsimapput, sulisunillu assigiinngitsunit suliarineqartarsimallutik. Ukiuni tulluuttuni kisitsisit iluarsaaneqassapput, suliariuminarsarneqarlutik pitsaanerumillu uppersarneqarlutik.

3.5 Inuit innarluutillit

2020-mi Naalakkersuisut inuit innarluutillit pillugit paasissutissiornerannut tunngatillugu Naatsorsueqqissaartarfik paasissutissanik pissarsivoq paasissutissallu inunnut innarluutilinnut tunngasut assigiinngitsut iluarsaallugit. Paasissutissat inunnut innarluutilinnut tunngasut kommuninit nalunaarsugaapput, inuit innarluutillit pillugit inatsisit malillugit kommuninut tunniussaallutik. Taakku kisitsisaataasivimmud tabeliliaralugit saqqummersinneqarput, suliarineranullu periutsit allaaserineqarlutik.

Inuit innarluutillit pillugit inatsisip iluarsaaneqarnissaata kinguneranik kommunit sullissinerminnut atatillugu assigiimmik inuit innarluutillit pillugit nalunaarsualernissaat naatsorsuutigineqarpoq, maanna inuit innarluutillit pillugit nalunaarsuinerit kommunini meeqqanut immikkoortortaqaqfinni suliarineqartarput. Piffissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu nalunaarsuutit atulersussat tunngavigalugit innarluutit suuneri aamma isumaginninnerit suuneri aallavigalugit kisitsisitigut paasissutissiortoqartalernissaa periarfissaalissaaq.

3.6 Kisitsisitigut paasissutissat ilinniarnernut tunngasut

Meeqqat atuarfiannit (tunngaviusumik ilinniarsiit) kisitsisitigut paasissutissat maanna ilinniartitaanermut Aqutsisoqarfimmit suliarineqartarput, ilinniarnermut kisitsisitigut paasissutissat allat Naatsorsueqqissaartarfimmit suliarineqartartut. Suliat ingerlanerini itisiliinerit soqutigineqaleriartornerat ilutigalugu ass. inuusuttut suliniuteqarfigineqartussat naatsorsuinerit, pingaaruteqartorujussuuvoq Naatsorsueqqissaartarfiup ilinniartitaanermullu Aqutsisoqarfiup suleqatigiilluarlutik ataqatigiissaarinissaat.

Naatsorsueqqissaartarfik aamma Ilinniartitaanermut Aqutsisoqarfik qanimut suleqatigiipput ilinniartitaanermut periusissaq pillugu meeqqat atuarfiannut kisitsisitigut paasissutissat pillugit. Tassani immikkut pingaartinneqarlutik IT-mik atortut pioreersut atorlugit datanik ukununga tunngasut aaneqarsinnaanissaat; atuartut, ilinniartitsisut, ilinniartitsinerit. IT-mik atortut pioreersut atorneqalerpata nalunaarsuisarnerit atorunnaassapput. Naatsorsueqqissaartarfimmit meeqqat atuarfiannit kisitsisit kisitsisaataasivimmut ilineqartalernissaat anguniarneqarpoq, meeqqallu atuarfiannit nalunaarsuutit ilisimatusartunit itisiliinernullu atorneqarsinnaanngorlugit Naatsorsueqqissaartarfiup ilisimatusartunut immikkut aqqiissuteqarfigineqartarneranut ilanngutissasut. Datanik katersinermut suliaassat sorliit suliarisassaneraat Naatsorsueqqissaartarfimmit aamma Ilinniartitaanermut Aqutsisoqarfimmit isumaqatigiisutigineqassaaq.

3.7 Meeqqanut tunngasut

Meeqqat angerlarsimaffiup avataani inissinneqarsimasut pillugit kisitsisitigut paasissutissaliortoqassaaq.

Meeqqat inuusuttullu paaqqinnittarfianni najugaqartut aamma ilaqutariit paarsisartut pillugit kisitsisitigut paasissutissat Naatsorsueqqissaartarfimmit suliarineqartarput. Kommunini paaqqinnittarfinni najugaqartut, inunnit paaqqinnittarfinni pigineqartuni najugaqartut, ilaqutariinilu suliffigalugu najugaqartut ilanngullugit suliarineqassapput. Taakkununga allaffissornermi aqutsinerni aningaasaqarnikkut paasissutissat najoqqutarineqartarput, taakkununga ilaapput Meeqqat inuusuttuaqqallu pillugit ESDH atorlugu suliat. ESDH kommuninit tamanit aalaakkaasumik atorneqanngilaq.

Siunissami meeqqat inuusuttuaqqallu pillugit suliaq suliarineqarneranut ESDH atorlugu periaaseq najoqqutatut atorneqartalersinnaanissaa periarfissanngusooq. ESDH kommunini tamani suliaq atuutilinngilaq.

ESDH atorlugu nalunaarutiginninnerit nalunaarutiginninnerillu sunut tunngasuuneri paasissutissanut atorneqartalersinnaanersut misissorneqassaaq.

3.8 Paasissutissat assigiinngitsut tunngavigalugit innuttaasunik naatsorsuinerit (suliaqarfik suliffigisaq)

2023-mi Naatsorsueqqissaartarfimmit kisitsisitigut paasissutissat 'Suliaqarfik suliffigisaq' nutaatut saqqummersinneqarpoq. Kisitsisitigut paasissutissiaq immiini soqutiginartuuvoq ilaatigullu Aningaasaqarnermut Siunnersuisoqatigiit atasinnaassutsimik (holdbarhedsmodel) naatsorsuinerannut atorneqarsinnaassalluni.

Kisitsisitigut paasissutissani innuttaasut suliffeqarfinnut agguataarneqarput.

Kingusinnerusukkut Naatsorsueqqissaartarfik ilaqutariit aningaasaqarnerat tunngavigalugu kisitsisitigut paasissutissanik saqqummersitsisalarniarpoq, tassani eqqarsaatigineqarlutik ilaqutariinni inersimasut ilinniarsimassusaat aamma suliaqarfinni sorlarni sulinerat.

3.9 Peqqinneq

Kalaallit Nunaanni napparsimaviit atorneqarneri pillugit napparsimasunut paasissutissanik katersivik Cosmic atorlugu nutaamik kisitsisitigut paasissutissiorneqarniarpoq. Kisitsisitigut paasissutissani pineqartumi makku asser-suutigalugu saqqummiunneqarniarput; napparsimavimmiikkunnaartut, immikkoortoqarfiit, napparsimalluni unnuinerit amerlassusaat, napparsimasup ukiui aamma suiaassusaat. Taakku ilisimatusartunit tunuliaqutatut atorneqarsinnaassapput. Ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu anguniarneqarpoq nakorsiarnert amerlassusaat, napparsimavimmiikkunnaartut peqqissusaanik nalunaarnerit aamma Kalaallit Nunaata avataani pisunut tunngasunik ilanngusisalermissaq, kisianni paasissutissat taakkununga tunngasut suli tamakkii-suunngillat. Napparsimmavinnik atuisunut paasissutissat ilassutaasinnaapput.

Naatsorsueqqissaartarfimmit naatsorsuutigineqarpoq ungasinngitsukkut Cosmic-imit datanik pissarsisalermissaq. Pilersaarutaavorli Cosmic periutsimik allamik taarserneqarnissaa.

Kalaallit Nunaanni Center for Folkesundhed Statens Institut for Folkesundhed-ip (SIF) ataani inissisimavoq, taanna Syddansk Universitetimi immikkoortortaqarfiuvoq. Kalaallit Nunaanni Center for Folkesundhedimit ukiut sisamakaarlugit innuttaasut peqqissusaanik misissuisarput annertuumik, inuit 2.000-3.000-it apersorneqarlutik misissorneqartarput. Siunissami takorloorneqarpoq misissuinnermit datat sukumiisut Naatsorsueqqissaartarfimmut inissinneqartalernissaat, taamaaliortoqarpat ilisimatusartut Naatsorsueqqissaartarfimmit ilisimatusartunut isissut atorlugu taakkununga datanik pissarsisinnaalissapput.

Naatsorsueqqissaartarfimmit Nunatsinni Nakorsaaneqarfik annertusisamik suleqatigiinnissamik isumaqatigiissuteqarfigaa, tamatuma kinguneraa kisitsisitigut paasissutissat Naatsorsueqqissaartarfimmit suliarineqartalernissaat, Nunatsinni Nakorsaaneqarfimmi katsorsaannermik ilisimasallit suleqatigalugit. Naatsorsueqqissaartarfimmit suliarineqartalersussat tassaapput kisitsisitigut paasissutissat makkununga tunngasut; erninerit, toqusut, peersitsinerit, nappaatit tunillaattartut il.il. Datat Nunatsinni Nakorsaaneqarfimmit pissarsiarineqareeraangamik kukkunersiorneqartassapput ilisimatusarnermullu atorneqarsinnaasunngorlugit aamma kisitsisaataasivimmut ilineqarsinnaanngorlugit suliarineqartassallutik. Tabelit tamanut saqqummiunneqannginnerini Nunatsinni Nakorsaaneqarfimmit misissorneqarqqaartassapput, Nunatsinnilu Nakorsaaneqarfik saqqummersinneqartut siammarternerinut akusussaasusassaaq.

3.10 Pinerluuteqarsimasut pillugit kisitsisit

Politiit nalunaarsuummik nutaamik atuilertussaapput, ilimagineqarpoq januaarimi 2026-mi Naatsorsueqqissaartarfimmut taanna atorlugu paasissutissanik tunniussissasut.

2014-imiit 2024-mut politiit ukiumoortumik kisitsisaataat aamma Naatsorsueqqissaartarfiup kisitsisaataat assigiittarsimanngillat, politiit aamma Naatsorsueqqissaartarfik kisitsisit pineqartut misissorpaat paasiniarlugu assigiinngissutitut suut pissutaanersut. 2025-mi politiit saqqummersitaanni tamanna atorneqarpoq. 2024-mi Naatsorsueqqissaartarfimmit taamaallaat nalunaarutiginninnerit saqqummersinneqarput, 2025-mili aalajangiinnerit saqqummersitamut ilanngunneqarput. 2014-imiit 2024-mut paasissutissat Naatsorsueqqissaartarfimmiit misissorneqarput ajunnginnerisut qulakkeerneqarlutik pinerluuteqarsimasullu pillugit nalunaarsuutitut ilineqarlutik. Nalunaarsuutit ilisi-

matusarnermut atorneqarsinnaapput taakkulu tunngavigalugit Naatsorsueq-qissaartarfik nalunaarutiginninnernik aamma aalajangiinernik saqqummersitsisarpoq.

Kisitsisitigut paasissutissat assigiiaarnerunissaat anguniarlugu Naatsorsueq-qissaartarfiup politiillu suleqatigiinnerat ingerlatiinnarneqarpoq. Naatsorsueq-qissaartarfimmit aamma eqqarsaatersuutigineqarpoq inummut navianartorsiortitsilluni pinerluffigitissimasut pillugit kisitsisitigut paasissutissiortoqassanersoq aamma isertitsivimmeereernerup kingorna pinerloqqittartut pillugit kisitsisitigut paasissutissiortoqassanersoq eqqarsaatersuutigineqarpoq. Taakku Kalaallit Nunaanni eqqartuussiveqarnermut siunnersuisoqatigiinnit pissarsiarineqarusupput.

3.11 Soraarnerussutisiat

Nunarsuarmi anguniakkat aqqutigalugit Danmark Statistik suleqatigalugu soraarnerussutisiat pillugit kisitsisitigut paasissutissiornissaq ilaavoq. Soraarnerussutisiaqalernissamut katersat assigiinngisitaarneri nikingassutsit assigiinngisitaarnerinut pissutaaqataasinnaalluarpoq.

Pisortat soraarnerussutisiussaasa saniatigut nammineerluni katersat tapertaa-salertussaapput, taamaattumillu soraarnerussutisiat pillugit kisitsisitigut paasissutissaqarnissaa piukkunnartorujussuuvoq. Naatsorsuutigineqarpoq paasissutissat Danmark Statistik aqqutigalugu Nationalbankenimit pissarsiarineqartarsinnaassasut, Danmarkimillu soraarnerussutisiat pillugit kisitsisitigut paasissutissanut sanilliunneqarsinnaassasoq. Paasissutissat saniatigut pissarsiarineqartussat tassaapput Kalaallit Nunaanni Akileraartarnermut Aqutsisoqarfimmit paasissutissat immaqalu aamma soraarnerussutiassanik suliaqartuni soraarnerussutisiassatut katersat. Aammattaaq aningaasat pigisat pillugit kisitsisitigut paasissutissiortalernissamut tunngavissat naammannersut nalilersorneqassapput.

Avammut tunisat eqquussukkallu nalingisa oqimaaqatigiissinneranut aamma atajuartitsinissamut modellimut (holdbarhedsmodel), nunani allani soraarnerussutisianut akiliisarnerit pigineqartullu annertussusaat, atorneqarsinnaassapput.

3.12 Suaaassutsit akornanni naligiissitaaneq

Kalaallit Nunaanni suliffeqarfinni siulersuisut akornanni arnat angutillu inisisimanerat kisitsisaataasivimmu ilineqartalernissaat pilersaarusiorneqarpoq.

Inuit pillugit kisitsisitigut paasissutissat allaffissornermit nalunaarsuutit atorlugit suliarineqartaramik, kisitsisitigut paasissutissat suaassutsinut immikkoortinneqarsinnaapput inuup normua atorlugu.

Amaat meerartaarnermi sulinngiffeqarnermut aningaasaateqarfik atulernikuuvoq, Amaamit siunertarineqarpoq meerartaarnermi sulinngiffeqartartillugu sulisitsisut akissarsiassanut immikkut aningaasartuuteqannginnerisarnissaat. Amaat sulisitsisunut namminersortunut atuuppoq, meerartaarnermi ullormusiat kommuninit tunniunneqartartut pisortaqarfinni atorfilinnut suli atuutinneqartut. Maanna misissorneqarpoq meerartaartunut Amaamit tunniuttakkanik paasissutissanik pisoqarsinnaanersoq. Pissarsiarineqarsinnaassappata kisitsisitigut paasissutissani aningaasarsisartut tamarmik ilan-

ngunneqassapput, pisortaqarfinni sulisut meerartaarnermi aningaasarsiaqaan-nartartut kisiisa pinnagit.

Naligiissitaaneq pillugu Naatsorsueqqissaartarfik immikkut nittartakkamini qupperniliorniarpog, Nunarsuarmi anguniakkat pillugit quppernermut assi-ngusumik. Naligiissitaaneq pillugu quppernermi kisitsisitigut paasissutissat pingaarutillit saqqummersinneqartassapput, assersuutigalugu makkununga tunngasut: Isertitat nikingassutaat aamma arnat angutillu inuuneqortussu-saasa nikingassutaat. Nittartakkami qupperneq kisitsisaataasivimmut kisitsisi-nik misissuerusulersitsisuusaaq.

Kisitsisitigut paasissutissat suliffeqarnermut tunngasut

3.13 Aalisarneq

Naatsorsueqqissaartarfimmit sulissutigineqarpoq aalisarnermut kisitsisitigut paasissutissat akimmisaarfissaarullugit suliarineqartalernissaat. Taamaasillu-nilu nuna tamakkerlugu naatsorsuutit ataani aalisarnermut ataqtigiissaarlugu paasissutissanut atorneqarsinnaangussallutik. Kisitsisitigut paasissutissiori-aatsip nutaap kingunerisaannik kisitsisitigut paasissutissat pioreersut allan-ngortinneqassapput nutaanillu ilaartorneqarlutik, kisitsisitigullu paasissutissat ataatsimoortinneqalissallutik.

Allanngortiterinermit atatillugu paasissutissanik kvartalikkaartumik aallerto-qartalerpoq, paasissutissallu aalisarnermut kisitsisitigut paasissutissanut nalu-naarsuutitut (Fiskeristatistikregister (FSR)) ilineqartalerlutik. Nalunaasuutit atorlugit kisitsisitigut paasissutissiortoqartarpoq, taakku atorlugit nunat tama-laanut nalunaarnerni qulakkeerneqarpoq ukiup ingerlanerani kvartalimi kingullermi paasissutissat atorneqarsinnaaneri. Aalisarnermut kisitsisitigut paasissutissanut nalunaarsuutit ukiumoortumik kisitsisitaat ilisimatusartunit itisiliillunilu misissuisunit atorneqarsinnaapput.

Atuisut ajornannginnerusumik kisitsisitigut paasissutissat assigiinngitsut im-minnut ataqtigiinnerat takuneqarsinnaalissaaq, ilisimatusartullu aalisarner-mut tunngasunik suliaqartut ajornannginnerusumik sullinneqarsinnaalissal-lutik.

3.14 Pisortaqarfinni aningaasarsiat

Naatsorsueqqissaartarfik 2024-miit aningaasanik pissarsisalerpoq Namminer-sorlutik Oqartussani aamma kommunini sulisut akissarsiaasa kisitsisitigut paa-sissutissiarinissaanut. Kisitsisitigut paasissutissat aningaasarsianik isumaqati-ginniartoqartillugu isumaqatiginninnianit illuatungeriinit atorneqartassallutik. Aningaasarsiat pillugit kisitsisitigut paasissutissani pisortaqarfinni isumaqa-tigiissutit (ilinniagaqarsimanngitsut, peqqissaasut il.il.) aningaasarsiallu (ani-ngaasarsiat tunngaviusut (grundløn) soraarnerussutisiat, ulempetillæg) tun-ngavialugit immikkoortiterneqassapput.

3.15 Suliffeqarneq

Suliffeqarneq pillugu paasissutissat annertusillugit akissarsiallit aamma nam-minersortut pillugit kisitsisitigut paasissutissanut takussutissiarineqartaler-

nissaat Naatsorsueqqissaartarfimmit suliarineqarpoq. Aamma Kalaallit Nunaanni najugaqavinngitsut suliffiisa nalunaarsornissaat suliniutigineqarpoq.

Naatsorsuutini suliffeqarneq pillugu kisitsisitigut paasissutissat, pisortaqaarfinni atorfillit aamma nuna tamakkerlugu naatsorsuutini suliffeqarfiit eqqarsaatigalugit ataqatigiissaarneqassapput, taamaasilluni nalunaarsuinnermi ajornannginnerusumik imminnut ataqatigiissaarneqarsinnaalissapput. Taakku saniatigut ukioqqortussutsit, najugaqarfiit allallu saqqummersinneqartartuni pineqartuni ataqatigiissaarneqassapput.

3.16 Suliffissarsiorlut

Suliffissarsiorlut naatsorsornissaannut atatillugu ajornartorsiut tassaavoq ataavartumik naqitsittarnissamut kommunit assigiinngiaartunik allanngorartunillu periuseqartarnerat.

Kommunit assigiiaarnerusumik nalunaarsuisalernissaat anguniarlugu, suliffissarsiorlut aamma isumaginninnermit isertitat ataatsimoortinneqartalersinnaalernissaat Naatsorsueqqissaartarfimmit misissorneqarniarpoq. Suliffissarsiorlutunut ikiorsiisalernissaq pillugu inatsisissaq nutaaq 2024-p atuutilersoq eqqarsaatigalugu tulluarpog. Inatsisit nutaaq tunngavigalugu suliffissarsiorlut aamma suliffissarsiorlut sulilernissaminnut piareersimanngitsut, ass. siviisuumik napparsimanertik pissutigalugu assigiinngitsunik ikiorsiissutininik tunineqartalissapput.

Kisitsisitigut paasissutissat aningaasaqarnermut tunngasut

3.17 Avammut tunisat eqqussukkallu nalingisa oqimaaqatigiissinnerat aamma nunanik allanik niueqateqarneq

Naatsorsueqqissaartarfiup nunanik allanik niueqateqarneq saqqummersittarpaa, tassani avammut tunisinerit aamma Kalaallit Nunaannut tunisinerit pineqartarput. Avammut tunisat eqqussukkallu nalingisa oqimaaqatigiissinnerat, nunanik allanik niueqateqarnermik aamma Kalaallit Nunaata nunallu allat akornanni aningaasaqarnerannik imaqassaaq, assersuutigalugu kiffartuussinernik niuerneq, nunanit allanik aningaasanik atorneq, erniat akilikkat, nunanit allanit Kalaallit Nunaannut aningaasaliinerit, killormullu Kalaallit Nunaata nunanut allanut aningaasaliinera, nunani allani utoqqalinersiassanut ileqqaarnerit il.il. Aningaasaqarnermi pingaarutilinnut ass. BNI-mi atoriaannaat, avammut tunisat eqqussukkallu nalingisa oqimaaqatigiissinnerat atorlugu naatsorsorneqarsinnaalissapput. BNI atoriaannaat Kalaallit Nunaanni inuunermi atukkat pitsaassusaasa uuttuutaatut pitsaanerpaatut nalilernerqartarpoq, nunat allat inuunermi atukkanut sanilliussinermi BNP-mit pitsaanerulluni. Nunanit allanit aningaasaliissutit, ass. bloktilskudit aamma EU-mit ilinniar-titaanermut tapit nalingisa, Kalaallit Nunaanni BNP-mut ilanngunneqarneq ajornerat.

Avammut tunisat eqqussukkallu nalingisa oqimaaqatigiissinnerata suliarineqarnissaa nunarsuarmi anguniakkanut aningaasaliissutinit ilaatigut akilernerqarsinnaassaaq. Naatsorsueqqissaartarfimmit paasissutissat assigiinngitsut avammut tunisat eqqussukkallu nalingisa oqimaaqatigiissinnerannut atugassat piffissaq siviisooq atorlugu katersorneqarnikuupput, taakkuli nalilersorneqar-

nissaanut, kukkunersiorneqarnissaanut paasissutissanillu allanik katersinissamut ikiorneqarnissaq amigaatigineqarpoq, taamaasilluni nunani tamalaani periuseq atorneqartartoq anguneqassammat.

Kalaallit Nunaata nunanik allanik niueqateqarnera ukiuni kingullerni allanngorpoq. Siusinnerusukkut nunanik allanik niueqateqarneq Ålborg aqquutigalugu ingerlanneqartarsimagaluarpoq. Maanna assigiinngitsut aqquutigalugit niuerneq ingerlanneqartalersimavoq; internet atorlugu, umiarsuarnik Kalaallit Nunaata pisassaanik aalisartunik attartornikkut nunanilu allani tulaassisartuni il.il.

3.18 Eqqakkat aamma silaannarsuarmik mingutsitsineq

Ukiut tamaasa Naatsorsueqqissaartarfik FN-imut Silaannarsuarmik mingutsitsineq pillugu nalunaarusiortarpoq. Nalunaarusiami immikkoortortatut ilaapput eqqakkanik imermillu eqqaanermut periutsit.

Illoqarfinni nunaqarfinnilu eqqakkat pillugit kommuninit paasissutissat ukiorpassuannngortuni annikippallaarujussuarnarat pissutigalugu Carl Bro A/S-imit 1996-imi aamma 2001-imi eqqakkanik immikkoortiterinermik misissuinermit paasisat tunngavigalugit atorneqartarput.

2022-mi ukiakkut Naatsorsueqqissaartarfimmit nuna tamakkerlugu eqqakkanik suliaqarfik nutaaq ESANI A/S ataatsimeeqatigineqarpoq. Ataatsimiinermut ESANI-mit eqqakkanik katersinermut ikuaallaanermullu datat katersorneqartut paasiniarnissaat siunertaavoq.

Maanna ESANI Nuummi eqqakkat pillugit kisitsisinik paasissutissaateqarpoq. Nuummi eqqakkat tamakkerlugit pigineqanngikkallarput. siunissami qaninnerusumi ESANI Naatsorsueqqissaartarfimmut datanik tunniussisalernissani naatsorsuutigaa, tamatuma kingorna eqqakkanik kisitsisitigut paasissutissior-toqartalersinnaanersoq nalilersorneqassaaq.

3.20 Nuna tamakkerlugu naatsorsuutit

Nuna tamakkerlugu naatsorsuutit marloqiusanngorlugit suliarineqartarput. I-naarutaasumik kisitsisit naatsorsorneqarnerat ukiumi pineqartumi nioqqutissat oqimaaqatigiissillugit ukiup affaani siullermi pisarpoq. Kisitsisaagallartut naatsorsorneqarnerat ukiup affaata aappaani pisarpoq, 2025-mi saqqummersinneqartussami 2023-mut 2024-mullu kisitsisaagallartut naatsorsorneqassapput 2021-miit 2022-mut kisitsisit kisitsisiviussallutik. Nuna tamakkerlugu naatsorsuutit immikkoortuat taanna nuna tamakkerlugu naatsorsuutininik ingerlatsineruvoq nalinginnaasoq.

2025-mi saqqummersitsinissamut Danmark Statistikimit siunnersorteqarluni ajornannginnerusumik kisitsisinik naligiissitsinissaq ingerlanneqassaaq. Maanna naligiissitsineq atorneqartartoq Kalaallit Nunaata aningaasaqarnerata annikissusia eqqarsaatigalugu pisariuallaarujussuarpoq. Naligiissitsinermi atorneqalertussaq Savalimmiuni naligiissitseriaatsimut assingussaaq, taanna maanna Danmark Statistik suleqatigalugu suliarineqaleruttarpoq. Ilimanarpoq 2024-mi nuna tamakkerlugu naatsorsuutit suliarineqarnerini naligiissitsineq nutaaq atorneqarumaartoq.

Ukiuni tulluuttuni Kalaallit Nunaanni piginnaasat ineriartortinneqarnissaat immikkut sammineqartussaavoq, tassani eqqarsaatigineqarlutik kisitsisinik

ukiunik arlalinnoortunik naatsorsueqqinneq (deflating) (akit aalajangersimasut) aamma kisitsisaagallartunik eqqornerusumik naatsorsuineq, taamaasilluni kisitsisiviusut saqqummiunneqarnerini allanngortiterineq annertoq pisariaarutissamat. Aalisarnermik suliallit suliffeqarfiit naatsorsuutaat atorlugit suliffeqarfiit aalisakkanik suliaqartut naatsorsoqqissaarneqassapput.

Nuna tamakkerlugu naatsorsuutini pisortat aningaasaqarnerisa kodii atorneqartut allanngortinneqarnikuupput, nuna tamakkerlugu naatsorsuutini toqqaannarnerusumik atorneqarsinnaalerlutik. Suliffeqarneq pillugu kisitsisitigut paasissutissat nuna tamakkerlugu naatsorsuutinit toqqaannarnerusumik atorneqarsinnaalernissaat aamma suliarineqassasut naatsorsuutigineqarpoq.

Nuna tamakkerlugu naatsorsuutini ajornartorsiutaasorujussuupput paasissutissat sanaartornermut tunngasut (kvadratmeterit qassit sanaartorneqarpat, qanoq akeqarpat aamma kvadratmeterit qassit peerneqartarpat) aamma inigisat atorneqarnerinut tunngasut (kvadratmeterit qassit najugaqarfigineqarpat aamma ineqarnermut kvadratmeterimut qanoq akiliisoqartarpa).

Naatsorsueqqissaartarfik tunngaviusumik paasissutissat sanaartornermut nalunaarusiorniarnernannut suleqataavoq. Maanna sanaartornermut nalunaarsuiffiup qanittumi atuutilernissaa ilimananngilaq. Taamaattumik paasissutissanik katersinissaq pisariaqarsinnaavoq.

3.20 Pisortat aningaasaqarnerat

Naatsorsueqqissaartarfiup suliarisartagaa, pisortat aningaasaqarnerat annertusineqassaaq tassunga selskabit ilanngunneqarniarmata.

Maanna suliarineqartarpoq pisortat aningaasaqarnerat aamma kiffartuussinerat kisimik saqqummiunneqartarput. Selskabit ilaannginnerat pissutaalluni pisortatigoortumik inissiat, mittarfiit, Nukissiorfiit allallu ilanngunneqarneq kisitsisitigut paasissutissanut ajorput. Pisortat aningaasaqarnerannik aamma sullissinerannik sinneqartoorutit pillugit kukkulluni isumaqartoqarpat, piviusumik pisortat aningaasaqarnerat ajunnginnerujussuarmik inissisimassaaq. Pisortat selskabiutaanik ilanngussineq pisortat aningaasaqarnerannik tamakkiinerusumik takutitsissaaq.

3.21 Pisussanut ilaagassat (Fremskrivningmodeller)

Naatsorsueqqissaartarfik DREAM suleqatigiinnissamik isumaqatigiissuteqarfigalugu maligassamut periaasiliassaq (modelsystem) suliarilerpaa. Maligassamut periusissaliaq makkuninnga imaqarpoq; innuttaasut amerlassusissaat, ilinniartitaanerup isikkussaa, siunissaq eqqarsaatigalugu inuiaqatigiit pillugit paasissutissat taputartuussanik atajuartitsinissamut modelli (holdbarheds-model). Attassinissamut ilaagassiaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu pisortarqarfiit isertitassaanut aamma aningaasartuutissaanut atorneqarpoq

2025-mi ilaatigut suliaasat makku pilersaarutigineqarput:

- Piffissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu innuttaasut amerlassusissaanik naatsorsuinissaq
- Pisortat aningaasartuutaanni tunngaviusuni (makromodeller) ineriartornermut aalaakkaasumik qaffasinnerpaaffissaliinissaq.

- Tunngaviusumik ineriartornermi, ernianut aningaasallu naleerukkiartornerannut piusinnaassuseq pillugu uuttuutiniik paasiuminarsaalluni immikkoortiterineq aamma piusinnaassutsip (holdbarhed) qanoq sunniuttarneranik paasinarsaaneq.

3.24 Takornariaqarneq

Naatsorsueqqissaartarfik nunanut allanut angalasut, umiarsuarnut takornariartaatinut ilaasut aamma akunnittarfinni unnuisartut pillugit takornariat pillugit kisitsisitigut paasissutissiortarpoq.

2025-mi akunnittarfinni unnuinermut akitsuutitut inatsit nutaaq atuutilerpoq. 2025-miit akunnittarfinni unnuisartut pillugit paasissutissat allanngornissaat naatsorsuutigineqarpoq, inatsimmi unnuisarfiit suuneri tunngavigineqalissamata, datallu inatsit tunngavigalugu allaffissornikkut katersorneqartalissamata.

2025-mi Visit Greenlandip pilersaarutigaa takornariaqarnermik suliaqartut tamaasa ilanngullugit naatsorsuutiniik saqqummersitsinissaq. Naatsorsuutit Rambøll Management siunnersortigalugu saqqummiunneqassapput. Naatsorsueqqissaartarfimmit nuna tamakkerlugu naatsorsuutit aamma saqqummersitat allat, allanillu Visit Greenlandimit katersorneqarsimasunit tunngaveqarluni naatsorsuutit suliarineqassapput. 2025-mi Naatsorsueqqissaartarfimmit Visit Greenland siunissami naatsorsuutiliortoqartarnissaa eqqarsaatigalugu oqaloqatigineqassaaq.

Kalaallit Nunaata iluani timmisartumik umiarsuarnillu angallannermi kisitsisit saqqummersinneqarsinnaaneri misissorneqassaaq. Saqqummersitsineq taamaallaat pisinnaassaaq kisitsisitigut paasissutissiornermi inatsit, tassa suliffeqarfinnik ataasiakkaanik ilisarinnissinnaannginnissaq, eqquutinneqarpat. Saqqummersitsisoqassappat takornariaqarnermut qupperneq GOgreenland suleqatigineqassaaq.

3.23 Nukissiuuteqarneq

Paasissutissanik nutaanerusunik pitsaanerusunillu pissarsisoqartarnera ilutigalugu Nukissiuuteqarneq pillugu kisitsisitigut paasissutissat ineriartortinneqarput.

Nukissiuuteqarneq pillugu kisitsisitigut paasissutissat, Kalaallit Nunaata drivhusgassinik silaannarsuarmi mingutsitsinera pillugu FN-imut silap pissusaanut malinnaasunut UNFCCC-mut nalunaartussaataitanera, pinerullugu suliarineqartarput. Nukissiuuteqarneq pillugu kisitsisitigut paasissutissat aamma nalunaarutiginnittarnerit Pinngortitamut Avatangiisinullu Naalakkersuisoqarfimmit Kalaallit Nunaata Parisimi isumaqatigiisummut ilanngunnerata kingorna malinnaavigineqarnerulerput. Naalakkersuisoqarfimmit siunissamut angallaneq aamma aatsitassarsiornermut tunngasut tunuliaqutaralugit ilimagineqarsinnaasunik assigiinngitsunik ukiunut assigiinngitsunut naatsorsuusiortarpoq. Naatsorsueqqissaartarfiup Naalakkersuisoqarfik oqaloqatigaa sunut tunngasunik ikiuutaasinnaanissaq pillugu.

4 Ilisimatusarneq

4.1 Ilisimatusarneq

Naatsorsueqqissaartarfik naatsorsueqqissaarneq pillugu inatsit naapertorlugu avataanit aningaasalersukkanik ilisimatusarnissamut pisinnaatitaavoq. Periarfissaq tamanna Naatsorsueqqissaartarfiup annikitsuinnarmik atornikuuaa. Kisiannili Kalaallit Nunaanni Kalaallillu Nunaata avataani ilisimatusartut suleqatigalugit Naatsorsueqqissaartarfik ilisimatusarnerni – akiliisitsilluni – paasissutissanik atugassiisarnermigut peqataasarnikuuvoq.

Aammattaaq Naatsorsueqqissaartarfik ukiuni aggersuni arlalinni tulliuttuni nammineq ilisimatusarnissamut sulisussaqaqarnavianngitsoq ilimagineqarpoq. Kisiannili paasissutissanik pioreersunik pitsaanerusumik allaaserinninnikkut immaqalu nunani avannarlerni naatsorsueqqissaartarfiit allat suleqatigalugit nunani avannarlerni ataatsimut paasissutissanik pissarsisinnaanikkut ilisimatusartunut Naatsorsueqqissaartarfimmi paasissutissanik atuinissamut kissaa-teqartunut arlalinnik pitsanngorsaaniisaq pilersaarutaavoq. Aammattaaq apersuillutik ilisimatusartut pitsaanerusumik ikiorneqartalernissaat pilersaarutitut ilaavoq.

5 Sulisut

5.1 Sulisut

Naatsorsueqqissaartarfik 2025-p aallartinnerani 14-inik sulisoqarpoq.

5.2. Sulisut kattuffiitut isumaqatigiissutitut aningaasaliissutinullu sinaakkutit

Naatsorsueqqissaartarfik pisortat immikkoortortaattut allatulli akissarsiat pil-lugit qitiusumiit aqunneqarpoq aammalu sulisut inissaannik qitiusumit tuni-neqartarluni. Sinaakkutaasumik atugassaritinneqartut – suliassanut amerliar-tortunut sanilliullugit – Naatsorsueqqissaartarfiup pisariaqartunik piginnaa-salinnik sulisussarsiortarnerani sulisullu sulisoriinnarnissaannut unammilli-gassat ukiuni aggersuni iliuuseqartariaqarneranik kinguneqarput.

5.3 Piginnaasat nutaat

Naatsorsueqqissaartarfimmi suliassat ukiuni kingullerni allanngornikuupput. Kisitsisitigut paasissutissanut nalunaarutit Naatsorsueqqissaartarfiup annertu-siartortumik elektronikinngorlugit tigusalernikuuai, avammullu saqqummi-nerit kisitsisitigut paasissutissat aamma kisitsisaataasivimmiittut taamaallaat nittartakkakkut pisarput.

Namminersorlutik Oqartussat ataanni aqutsisoqarfiit allat IT-mi aamma allaf-fissornermut suleqatigiinnissamik Naatsorsueqqissaartarfik isumaqatigiissu-siornikuuvoq.

akilerneqarlutik Naatsorsueqqissaartarfiup suliassaanik suliarinninnissaat pil-lugu Naatsorsueqqissaartarfiup ukiut pingasut kingulliit ingerlaneranni isu-maqatigiissusiorfigisarnikuuai. Allaffissornermi suliassat pillugit iluaqutaasu-mik suleqateqartoqarsinnaanersoq isumaliutigineqassaaq.

Naatsorsuutitut nalunaarsuisarnej, kisitsisaataasivimmut ilioraaneq, paasis-sutissanik qarasaasiamut nalunaarsuisarnej katersuisarnerlu, nutserisarnej, assiliartaliortarnej IT-milli ikiuisarnej pillugit suliassat ukiuni kingullerni tallimani – qulini annertuumik ikilisi-manerannik aamma Naatsorsueqqissaar-tarfimmi sulisut katitigaanerannut piumasaqaatit allanngoriartorsimanerannik qulaaniittut ataatsimut isigalugu kinguneqarput. Sulisut tamarluinnanga-jammik kisitsisitigut paasissutissanik suliaqarnermi suliassanut pingaarnernut siunissami piginnaasaqassallutik. Elektroniskinngorlugit nalunaarutitik an-nertunerusumik atuineq avammullu saqqummiisarnej, sulisut ikiligaluartut kisitsisitigut paasissutissat amerlanerit suliarineqartarnerannut pissutaapput, atuisullu siusinnerusumut sanilliullugu paasissutissat immikkuualuttunngor-tinnerullugit pissarsiarinissaannut periarfissaqalerlutik. Ineriartorneq taanna ingerlatiinnarniarlugu IT-mik, paasissutissanik suliaqarnermik paasissutissa-nillu nalilersuinermik piginnaasallit sulisoriinnarnissaat sulisussarsiarineqar-nissaallu pisariaqarpoq.

Suliffeqarfimmit soraartoqarsinnaanera sulisullu eqqortunik piginnaasallit sulisussarsiarineqarsinnaanerisa pingaaruteqassusia Naatsorsueqqissaartar-fiup eqqumaffigai. Taamaammat Naatsorsueqqissaartarfimmi sulisut suliso-riinnarnissaat kiisalu sulisut pikkorissut sulisorilernissaat siunertaralugu

kalaallit ilinniartut akornanni Naatsorsueqqissaartarfiup annertunerusumik saqqumilaarnissaa isiginiarneqartariaqarput.

5.4 Sulisut sulisoriinnarnissaat

Sulisut sulisoriinnarnissaannut atatillugu suliffiup suliamik ingerlatsinermini ineriartorfiusinnaanera qitiusutut isigineqarpoq. Sulisut namminneq suliamik ingerlatsinermini ineriartornissaminnik akisussaafeqqarnissaannut Naatsorsueqqissaartarfik sinaakkusiissaaq.

Ulluinnarni sulinermini suliat assigiinngiaassapput. Ingerlatsinermini suliassat ingerlaavartut saniatigut immaqa ilisimatusartut, ilinniartut kiisalu pisortat allaffissornermini sulisui nalilersuisartut suleqatigalugit tulleriinnilersukkanik ineriartortitsinermini suliniutinik suliaqarnissamut piffissaqassaaq.

Naatsorsueqqissaartarfiup ilinniaqqinnissamut periarfissanik pilerinartunik, ataatsimeersuarnerni peqataanissamik piginnaasanillu qaffassaanernik allanik neqerooruteqartarnermigut sulisut tunniusimanissaat tapersissavaa. Ingerlatsinermmut pilersaarut malillugu taamaaliortoqartarnissaanik immikkut pingaartitsisoqassaaq.

Immikkut ilisimasaqalerluni sulianik ingerlatsinermini ineriartortitsineq nunat avannarliit naatsorsueqqissaartarfiini ilaatigut nunani tamalaani naatsorsueqqissaartarfinnik suleqateqartartunik pikkorissartarnikkut pisinnaavoq. Qitiusumik allaffissuup pikkorissartitsinermmut immikkoortortaqaarfia nunatsinnilu ilinniarfiit suleqatigalugit immikkut ilisimasaqalernissamut ilinniarnissamik pisariaqartitsisoqarnerani nunatsinni neqerooruteqartoqarsinnaaneranut naammattumik soqutiginnilersitsisinnaaneq misissorneqassaaq. IT-mi atortunik pisariaqartunik ilinniarnernit ullumikkut E-learning aqutigalugu tamarluinnangajammik ingerlanneqarsinnaapput.

5.5 Sulisussarsiortarneq

Kalaallit Nunaanni ilinniartitaanerit piginnaasanik Naatsorsueqqissaartarfiup ugartugaanik ineriartortitsinissamut killilimmik sammiveqarput. Ilinniarner-tuunngorniarfimmi ilinniartut ikittuinnaat matematikki qaffassissoq toqqartarpaat, aamma Kalaallit Nunaanni ingerlaqqilluni ilinniarnernit ilinniartitsisutitut toqqagassanut, suliassanut immikkullu ilinniagassanut piginnaasanik Naatsorsueqqissaartarfiup ugartugaanik ineriartortitsinermmut atatillugu toqqaavinnissamik pisariaqartitsisoqarpoq.

Ilinniarnernik ingerlatsinermini peqataanikkut, pikkorissartitsisarnikkut suliassanullu tunngatillugu ilitersuisarnermini peqataasarnikkut ilinniarfinni ersarissuunerunissaa Naatsorsueqqissaartarfiup kissaatigaa.

Naatsorsueqqissaartarfiup nittartagaanik quppernermik ilinniaqqittut opgaviliornerminni sularisinnaasaanik imalimmik isumassarsiorfissamik immikkut pilersitsisoqarnikuvoq.

Siornatigut Naatsorsueqqissaartarfik ilinniartunik qarasaasiamut immersuisussanik, paasissutissanik katersisussanik allanillu suliaqartussanik sulisoqartarnikuvoq. Qarasaasiaq atorlugu suleriaaseqarnerulernerup kinguneranik ilinniartunik sulisoqarnissaaq annikilliarporpoq, taamaattumik Naatsorsueqqissaartarfik tamakkuninnga suliaqartussanik ilinniartunik sulisoqassaarni-

kuuvoq. Naatsorsueqqissaartarfik ilinniartunik sulisoqarusuppoq siunissami sulilerumaartussanik. Ilinniartunik sulisunut piumasaqaatit maanna qaffasin-nerupput. Ilinniarlutik sulisut siunissami Naatsorsueqqissaartarfimmi ukiuni arlaqartuni sulinissaat pisariaqarpoq.

5.6 Kalaallit Nunaata avataani siunnersortit sulisullu

sulisut tamangajammik kalaaliupput imaluunniit Kalaallit Nunaannut immik-
kut attaveqarput, Kalaallit Nunaannut suliffissarsiortut killilersimaarnissaat
pillugu inatsimmi nassuiaat takuneqarsinnaavoq.

Naatsorsueqqissaartarfik Kalaallit Nunaata avataani najugaqartunik marlunnik
ullumikkut sulisoqarpoq. Sulisut Kalaallit Nunaata avataaniittut Kalaallit
Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfimmi sulinikuullutik, maanna minnerpaamik
ukiuni 16-inik atorfeqareernikuupput.

Sulisussarsiortarnermi pissutsit pissutigalugit Kalaallit Nunaata avataani ator-
finitsitsinissaq pisariaqarnikuuvoq. Nuna tamakkerlugu naatsorsuutit aamma
akiliisarnarup nalogiissinnera Danmarks Statistikimit siunnersortimit ikior-
teqarluni ullumikkut suliarineqartarput taamatuttaaq maligassamut periaasi-
liaq (modelsystem) DREAM-i sulisunik ikiortulerluni suliarineqartariaqarpoq.
Suliat taakku immikkut ilisimasalinnik suliarineqartussaanneri pillugit naatsor-
suutigineqarpoq Kalaallit Nunaata avataaniit siunnersortinik ikiortulerluni
suliarineqartarnissaat.

Misilittakkat tunngavigalugit paasinarsivoq, Naatsorsueqqissaartarfimmi suli-
sut piginnaasaasa saniatigut avataani suliffeqarfinniit imaluunniit siunner-
sortinit ikiorneqartarnissaq, Naatsorsueqqissaartarfimmut akilersinnaaner-
paajusoq. Sulisut taamaasillutik aamma ilinniartinneqartarput. Sulinissamut
isumaqatigiissutit malillugit sulisunik nutaanik akikinnerusunngorlugit suli-
sortaartoqarsinnaagaluarpog, nalinginnaasumilli atorfinnut qinnuteqartartut
ilinniarlutik naammasserlaajusarput, taakkulu sulinissaanik ilinniartinneqar-
tariaqartarput nalinginnaasumillu sivikitsumik atorfeqartarlutik.

6 Atuisut

6.1 Atuisut

Naatsorsueqqissaartarfiup nittartagaanut isertartut malinnaaviginerisigut Naatsorsueqqissaartarfiup suliai qanoq atorneqartartiginersut, suliat sorliit soqutigineqarnerunersut aamma nunanit sorlerniit Kalaallit Nunaat pillugu paasiassarsiortoqartarnersoq malinnaavigineqarsinnaapput.

Atuisut kisitsisitigut paasissutissanik atortakkaminnik naammagisimaarinninnerannik misissuinikkut isertartunik kisitsisitigut paasissutissanik Naatsorsueqqissaartarfiup ilaniarpaa. Atuisunik misissuineq annertoq pilersaarutaanngilaq, tassungali taarsiullugu kommunini, soqutigisaqaqatigiinni, sulisoqarfinni, ilisimatusarfinni ilinniארfinnilu atuisut pingaarnerit ataatsimeeqatiginiarneqarput.

Nittartagaq pillugu aamma kisitsisaataasivik pillugu pikkorissaanermi Naatsorsueqqissaartarfik pikkorissartunut paasiniaasalarniarpoq nittartakkamik atuinnermik misigisaannik.

Sulisunik isumalluutit aningaasatigullu isumalluutit killeqarnerat pissutigalugu kissaatigineqartut tamaasa malinneqarsinnaanngitsut taamaammallu kisitsisitigut paasissutissat allannguutissaattut nutaajusinnaasut allannguutaasinnaasullunniit malitassatut pingaarnertut siulersuisut kisitsisitigut paasissutissanik tulleriinnilersuineranni ilaassasut atuisunut ilisimatitsissutigissallugu pingaaruteqarpoq.

6.2 Nittartagaq

Naatsorsueqqissaartarfiup nittartagaa atuisunut assigiinngitsunut saaffiginnituuvoq. Atuisut tamarmik suli periarfissaqassapput nittartakkami paasissutissanik pissarsisinnaanissaminnut. Atuisulli pissarsiariniartagaat assigiinngitsuusarput, innuttaasut nalinginnaasumik soqutiginnittut aamma ilisimatuut kisitsisinik paasissutissanik itisiliillutik atuisooreersut assigiinngitsunik pissarserusullutik nittartakkamik atuisarput.

Ingerlatsinermut pilersaarummut tulliuuttumut nittartakkamut pilersaarutit ilanngunneqassapput, taakkununga atuisussat assigiinngitsunik pisariaqartitsisut immikkut allaaserineqassallutik. Maannakkuugallartoq eqqarsaatigineqarpoq nittartakkap sulisunut ass. tusagassiortunut, atorfilinnut ilisimatsartunullu tulluarsarneqarnissaa. Taamatut eqqarsaateqartoqarpoq innuttaasut nalinginnaasumik soqutiginnittut, toqqarlugu naatsorsueqqissaartarfimmut paasinilsumaqatigiissutit tunngavigalugit nuna tamakkerlugu allakkiat, nunat peqataanissamut atsioqataasimasut suliassamittut FN-imullu nassiussinissaminnik atsioqataaffigisimavaat. Allakkiat piffissami aalajangersimasumi nunami atsioqataasimasumi isumaqatigiissummi putsinik akisussaaffigilersimasanillu suliat ingerlanneqarnerannik imaqartarput. Allakkiat nunami pissutsit apeqqutaatillugit suliarineqartarmata nunamiit nunamut assigiinngissuteqalaarsinnaasarput. Kisitsisitigut paasissutissat ilanngunneqartarput politikkit programmilla atorneqartut nalilersorneqarnissaanut atorneqartarlutik. aasanninnerat ilimagineqarmat.

7 Aningaasaqarneq

7.1 Aningaasaqarneq

Piffissami sivisuumi kisitsisitigut paasissutissat pigineqartut pitsanngortinnissaat kisitsisitigullu paasissutissat nutaat aallartinneqarnissaat pillugit anguniakkanut tunngatillugu aningaasaliissutit annertussusaat ajoqutaanik sulisussanik piginnaasalinnik sulisussarsiortarnermi unammillerutaapput.

Sulisussarsiortarnerup pitsanngornissaa apeqqutaatillugu suliniutit ilaat immikkoortumi 3-mi qulaaniittumi allaaserineqartut – ukiut arlallit ingerlaneranni - maannakkut aningaasaliissutit iluanni Naatsorsueqqissaartarfiup ukiu-moortumik suliaasanut pilersaarutaanut ilanngunneqassapput. Kisiannili nallerneqarpoq immikkoortut kisitsisitigut paasissutissat nutaat ilaanni aningaasaliissutit pillugit siunissami inatsisini Naatsorsueqqissaartarfimmut aningaasaliissutit amerlineqarnissaat pisariaqartoq. Naammattunik aningaasaliissuteqarnissaq eqqortunillu sulisussarsinissaq pisariaqarput, kisianni immikkoortorpassuarni naammannatik. Kisitsisitigut paasissutissanut tunngavissatut aaq-qissuussanik assigiiartunillu nalunaarsuisarnissaq apeqqutaavoq.